

τῆς ὁποίας ή εύτυχίκιν ἐπίσης συλεύεται. "Αν καλῶς ἐμάντευται, δέ ἕρως τὸν ὁποῖον ἔξήγειρον ἐν τῇ καρδίᾳ της αἱ τοῦ θέρους ἐκπνοκί, ἔφθασεν ὅδη μέχρι τοῦ πνεύματός της. Πέποιθα ὅτι σὲ ἡγάπησε μὴ ἔχουσαν νὰ πράξῃ ἀλλο τι. Πλὴν σὲ ἡγάπησε.^{*}

Μόνη ή ίδεκ τοι δύνατον ν' ἀγκαλιώμασι ύπο τῆς Αύγουστας μαὶ παρέλις πᾶσαν δύναμιν χαρακτήρος πρὸς τὸ ἀνθίστασθαι. Ἐν τούτοις, ἀκολουθῶν τὴν συμβούλην τοῦ νέου φίλου μου, ἀπεράπιστα νὰ ἔξαντλήσω πᾶσαν ἀπόπειραν πρὸς ἔξχριστων τῶν αἰσθημάτων της καὶ κρατήσιν τῶν ίδικῶν μου, ὅπως καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ ὑποφέρω ἐκ τῆς δοκιμασίας ταύτης.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΑΝΑ ΤΗΝ ΤΡΩΔΑΔΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΑΙΟΝ ΤΟΥ 1881

"Πὸ τοῦ διδάκτορος

ΕΡΡΙΚΟΥ ΣΧΑΙΕΜΑΝ^{*}

VII

ΑΠΟ ΛΔΡΑΜΥΤΤΙΟΥ ΔΙΑ ΤΩΝ ΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΙΔΗΣ

"Ἐπειδὴ προύντιθέμην νὰ ἀναβῶ τὴν "Ιδην καὶ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ πεδίον τῆς Τρωάδος, διὰ τοῦτο ἔθεωρουν ἐνδιαφέρον εἰς τὴν ἐπιστήμην νὰ πορευθῶ δι? ἐκείνης τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν κατὰ τὸν καθηγητὴν Βιργιώτ καθὼς καὶ κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην πρέπει νὰ ἔλαβεν ὁ στρατὸς τοῦ Εέρεζου. Ό "Ηρόδοτος (VII, 42) ἀναφέρει περὶ τούτου τὰ ἔζης· «Ἐποιέετο δὲ ετὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Αυδίης δ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Κάτικον καὶ γῆν τὴν εΜυτίην, ἀπὸ δὲ Κάτικου ὄρμεθμενος, Κάνης οὐρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ «τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρίνην πόλιν, ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θάβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτρχμύττειν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρὸν τὴν Πελασγίδη παρχεμεθμενος, τὴν "Ιδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χειρα ἦσε ἐς τὴν Ίλιάδα αγῆν.» "Αν δημος δ περσικὸς στρατὸς ἥλθε διὰ τῆς συνήθους ὁδοῦ καὶ διέβη τὸ δρός τὸ ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς "Ιδης πρὸς δυσμὰς καὶ περιπούμενον εἰς τὸ ἀκρωτήριον Λεκτὸν, τότε πρέπει νὰ ἔμεινεν ἡ καθ' αὐτὸ "Ιδη πολὺ δεξιά. Διὸ τοῦτο γενικῶς πιστεύεται ὅτι εἴτε συμβίνει παρ' Ἡρ-

(*) "Id: σιλ. 407.

δότω περιννόησις είτε οὕτος, ὃς πλὴν ἀλλων εἰκάζει ὁ Γεώργιος 'Ρώ-
λινσον,¹ ὧνδρυσεν "Ιδην τοὺς λόρους οἴτινες κλείουσι τὴν κοιλάδα τοῦ
Σιαμάνδρου πρὸς τὰ ἀριστερὰ, δυτικῶς καὶ νοτιώς τοῦ Βουνάρθεποι. 'Ἐν
τούτοις φάνεται ἡμῖν ἡ θεωρία αὕτη ἀπαράδεκτος ἐξ ἵσου καὶ ἡ τοῦ Π.
Βάρκερ Βέββη,² ὅστις ἀποπειρᾶται νὰ πείσῃ τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ὁ στρα-
τὸς τῶν Περσῶν ἐρχόμενος διὰ τῆς συνήθους ὁδοῦ πράγματι ἡδύνατο νὰ
ἔχῃ ἀριστερὰ τὴν ἀληθινὴν 'Ιδην. Λέγει δηλαδὴ· «δυτικῶς τοῦ ἀκρω-
τηρίου Λεκτοῦ προσκαλίνει ἡ παραλία ἡμέσως ἀνατολικῶς καὶ βορειοανα-
τολικῶς καὶ σχηματίζει μετὰ τῆς ἀπέναντι κεφαλής παραλίας τὸν κόλ-
πον τοῦ Ἀδραμυττίου. 'Ἐκ τούτου δὲ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ κόλπου, ὅστις
ἐπ' οὐδενὸς νέου χάρτου ἀποδίδεται ἀκριβῶς, ἐξάγεται ὅτι ὁ Γάργαρος
ἀντὶ νὰ κεῖται, ὡς παραδέχονται γενικῶς, εἰ; τὸ μέσον τῆς Φρυγίας πλη-
σιάζει πολλῷ μᾶλλον πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἀδραμυττίου καὶ σχεδὸν
φαίνεται κείμενος ἄνωθεν αὐτοῦ. 'Εντεῦθεν προκύπτει ὅτι ἡ ἀφήγησις τοῦ
Πρόδοτος περὶ τοῦ Ξέρξου ὅστις κατὰ τὴν ἐκ τῶν Σάρδεων πορείαν του
πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον ἀφῆκε τὸν Γάργαρον πρὸς τὰ ἀριστερά, ἥτις πα-
ράδοσις εἰ; πολλοὺς φαίνεται παράδοξος, ἀληθεύει ἔνεκκα τῆς πραγματι-
κῆς θέσεως τοῦ ὅρους.» Αὕτη ἡ παράστασις καθ' ὁλοκληρίαν ἀντιφάτκει
πρὸς τὰ πράγματα. 'Ος μόνην δ' ὀρθὴν δύναμαι ν' ἀποδεχθῶ τὴν ἐξήγη-
σιν τοῦ καθηγητοῦ Βιργίνιο. Οὐτός μοι ἔγραψε περὶ τούτου τὰ ἔτη· «ὅτι
Πρόδοτος λέγει ῥητῶς; ὅτι ἡ 'Ιδη ἐμεινεν ἀριστερά. 'Εξάγω ἐκ τούτου
ὅτι ὁ Ξέρξης ἐπορεύθη ἀπὸ τοῦ Ἀδραμυττίου βορείως καὶ ἐξ ἀνατολῶν
εἰσέβαλεν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μπειρχύτσα. 'Αμφίβολος δὲ ἡδύνατο νὰ
φανῇ μόνον ἡ μνεία περὶ τῆς 'Αντάνδρου ἡτις ὡς φαίνεται ἔκειτο δυτι-
κώτερον, ἐν ᾧ ἡ ἐκφραστική παραμειόμενος παρέχει τὴν σημασίαν ὅτι
διέβη πλησίον τῆς 'Αντάνδρου, τουτέστιν ἀφῆκεν αὐτὴν ἀριστερά. »Ἀλλως
ἐπρεπεν οὗτος νὰ λάβῃ τὴν ὁδὸν πληγίως διὰ τῶν μεγάλων ὅρέων. 'Ἐπι-
τῆς ἀνατολικῆς ὁδοῦ περιῆλθε τὴν 'Ιδην, ἡτις ἐμεινεν ἀριστερά, καὶ ἤλ-
θεν ἀνωθεν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Σιαμάνδρου.»

"Μην πληρέστατα πεπεισμένος, ὅτι τοιαύτη ἀνατολικὴ ὁδὸς ὑπάρχει
περὶ τὴν 'Ιδην, ἀλλ' ἐν τούτοις οὐδένα εὔρον δυστυχῶς εἰς τὸ Ἀδραμυττί-
τον γνωρίζοντα αὐτὴν, διότι οὐδέμικα συγκοινωνία ὑπάρχει μετὰ τῶν ἐπὶ
ἔκεινης τῆς πλευρᾶς εἰς τὸν πρόποδας τῆς ἀνατολικῆς διόδου κειμένων
χωρίων 'Οθά-κιος καὶ 'Εθγιλάρ, μόνον δ' ὑπάρχει συγκοινωνία μετὰ τοῦ
Μπειρχύτσα. Φέρει δὲ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγοραστική πάντοτε κατ' εὐθεῖαν διεύθυν-
σιν ἀνωθεν τοῦ 'Αθγιλάρ ἔκεινου τοῦ πλησίον τῆς 'Αντάνδρου, περὶ οὗ
ἥδη ἀνέφερον. Τέλος ἐπέτυχον νὰ εὕρω Κιρκάστιον τινα ὅστις ἔλεγεν ὅτι
γνωρίζει ἀκριβῶς τὴν ἀνατολικὴν ὁδὸν καὶ τὴν διῆλθε πλειστάκις. Μό-

¹ History of Herodotus VII, 42, ἐν σημείωσι.

² «Topographie de la Thrace» σελ. 121.

λις δύμας ἀρήτκντες τὸ Ἀδραμύττιον εἶδομεν τὰ ὅρη ἐνώπιόν μας καὶ ἀπήτησα παρὰ τοῦ ὁδηγοῦ μου νά μοι δεῖξῃ τὴν διεύθυνσιν τὴν δποίαν σκοπεύει νά λάβωμεν. Πρός ἔκπληξην μου εἶδον πάραυτα δτι οὐδεμίκιν γνῶσιν εἰχε περὶ ἀνατολικῆς τινος ὁδοῦ καὶ μόνον τὴν τῷ ἀναγνώστη ἥδη γνωστὴν δυτικὴν διεύθυνσιν ἀναθεν τοῦ Ἀθγιλάρη ἡδυνήθη νά μοι δεῖξῃ. "Οθεν τὸν ἀπεχαιρέτισα καὶ ἔλαβον τὴν διεύθυνσιν τοῦ Καδη-κίον δπερ κεῖται εἰς ψφος 31,6 μέτων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς; Θαλάσσης, εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τοῦ Ἀδραμυττίου, σχεδὸν εἰς τοὺς πρόποδας τῆς; "Ιδης, διότι ἥλπιζον νά ἡμακι εύτυχέστερος αὐτόθι. "Αλλ' ὑπῆρχεν αἱ ἔρευναι μου καὶ ἐνταῦθι μάταιαι. Ἐπὶ τέλους ὅμως ἐπέτυχον νά εὕρω Τοὔρκον τινα ὀνόματι Μεχμέτ ὅστις πάραυτά μοι εἴπεν δτι γνωρίζει ἀκριβῶς τὴν ἀνατολικὴν ὁδὸν καὶ ἥτο πρόθυμος νά με διηγήσῃ ἀντὶ δύο μετρίων ἥτοι ενένει φράγκων. Τῷ δντι ἥτο ἔπειτες διηγήδες καὶ εἶχεν ἀκριβεστάτην τοπογραφικὴν γνῶσιν τῶν δρέων τῆς; "Ιδης ἐξ ἣς πολὺ μὲ ὠφέλησεν. Ως εἰκός ἡ πρώτη μου ἐρωτησις ἥτο περὶ ἀρχαίων τοποθεσιῶν. "Αλλ' ὁ Μεχμέτ μοι ὧραίσθι δτι ἀπὸ τῶν ὑπωρειῶν τῶν δρέων κατὰ τκύτην τὴν πλευρὰν μέχρι τοῦ Ὁθη-κιον καὶ κατὰ τὰς ὑπωρείας τῶν αὐτῶν δρέων ἀπὸ τῆς ἐτέρους πλευρᾶς; οὐδὲν ὑπῆρχεν ἵχνος ἀρχαίων οὔτε νέων οἰκήσεων, καὶ δτι μάλιστα εἰς ἐκεῖ· την τοποθεσίαν μόνον διλίγα Γενουήντια τείχη ἐπὶ λόρου τινὸς πλαϊσίου τοῦ Ὁθη-κιον εὑρίσκονται. Προσέθηκε δὲ δτι οὐδεμίκιν ἀνθρωπίνη κατοικία δύναται· νά ὑπάρχῃ ἐπὶ τούτων τῶν δρέων ἔνεκκα τοῦ ἀπλούστάτου λόγου δτι ταῦτα ἐπὶ ἐξ μῆνας τοῦ ἔτους; εἰσὶν ἀδιάβατα, καὶ δτι οὔτε ἴππος οὔτε ὄνος, αἱς ἡ πρόσθιτον δύναται νά φάγῃ τὴν ἐπ' αὐτῶν φυιμένην χλόην πρὸ μεσοῦντος τοῦ Ἰουλίου· ἀλλ' δτι τότε οἱ ποιμένες; ἐξ ὅλων τῶν μερῶν προστρέχουσι μετὰ τῶν ποιμνίων αὐτῶν καὶ διατίθουσιν ἐκεῖ μέχρις Ὁκτωβρίου. Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει μου διέκ τι δὲν δύνανται νά τρώγωσι τὰ ζῶα τὴν γλόην ἦν εἶδον φυιμένην ἐν ἀφθονίᾳ ἐπὶ τῶν δρέων, μοι εἴπε κατ' ἀρχάς δτι πρὸ τῶν μέτων τοῦ Ἰουλίου δὲν εἶνε ὥριμος. "Οτε ὅμως τὸν ἐβάρυνον μὲ ἐρωτήσεις μοι ἐξήγησεν δτι μεταξὺ τῆς χλόης φύεται δηλητηριῶδες χόρτον καλούμενον ἀγιλ, τὰ δὲ ζῶα τὰ ἐξ αὐτοῦ τρώγοντας ἀποθνήσκουσιν ἐντὸς δλίγων ὠρῶν· τὸν Ἰουλίον ὅμως ὠριμάζει καὶ τότε εἶνε δλως; ἀδιλαθέει; Πάντα ταῦτα ἐπειθεῖαιώητάν μοι ὑπὸ τε τοῦ ὑπηρέτου μου καθώς καὶ ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου τῶν ἵππων καὶ τῶν δύο χωροφυλάκων, οἵτινες ὅλοι εἶχον ἔλθει μετ' ἐμοῦ ἐκ Δαρδανελλίων. Μάλιστα δ φέρεις τῶν μῆνων οἱ ἴπποι φάγωσιν ἐκ τῆς χλόης τῶν δρέων ἥτο τόσον μέγας ὥστε τοῖς ἔθεσαν εἰδος καλάθου ἐπὶ τοῦ στόματος, καὶ ἔλαβον μεθ' ἐαυτῶν δι' δλην τὴν ἡμέραν ἀρκετὴν ποσότητα κριθῆς πρὸς τροφὴν αὐτῶν. Ὁ Μεχμέτ ἐφάίνετο ἔχων γνῶσιν τινα περὶ φυτῶν, διότι μοι ἔφερε τὸ στέλεχος ἐνδιαίτης ἀλεξηγιαίων; ὅπερ ἔγειρε γεῦσιν δμοίαν πρὸς τὴν ζιγγί-

θεριν καὶ σπερ όξεσπατε λίκν ἐπιτηδείως ἐκ τῆς γῆς· ἀλλὰ τοῦ δηλητηριώδους ἀγίλ οὐδὲν δεῖγμα ἡδύνατο νέ μοι φέρη. "Οτι δμως πράγματι διάρχει τοιοῦτο δηλητηριῶδες φυτὸν καὶ ἐνταῦθα εὑρίσκεται ἐν ἀρθονίζεινε βέβαιον, διότι ήλουσα τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐπιβεβιούντων τῶν δύο ἐκ τοῦ Ἐβγιλάρ συνοδευσάντων με δηγῶν στινες τὴν αὔτην πρόνοιαν ἐλέμβανον περὶ τῶν ἡμίδνων. Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ὑπὸ πάντων ἐν Τρῳάδι ἐπειθεβαιοῦτο ταῦτα. Τὸ μόνον σπερ όξευματα εἰνε, διτι τοῦτο τὸ σπουδαιότατον γεγονός ἀκόμη οὐδέποτε περιτηρήθη ὑπό τινος τῶν περιηγητῶν, καὶ οὕτε καὶ ὑπὸ οὗτω περιφέρουσιν θοτανικοῦ ὡς ὁ Π. Βάρκερ Βέρρος· ἀλλ' οὗτος ἥλθεν ἀλλας ἐνταῦθα μόλις τὸν Ὁκτώβριον δε τῇ βοσκῇ εἶνε ἀβλαζῆς καὶ ἐξαίρετος, καὶ ἐκτὸς τούτου δὲν γγωρίζουσιν οἱ περιηγητὲς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὕτε τουρκικὰ οὕτε ἐλληνικὰ, οὕτως ὅπτε δὲν δύνανται νὰ συιομιλήσωσι μετὰ τῶν δηγῶν.

"Ως συνεθίζομεν νὰ σχηματίζωμεν ἐνδιαθέτως εἰκόνας τινὰ ἐκάστου ἀγγώστου ἀτικειμένου, καὶ ιδίως τοῦ ἐνδικφέροντος ἡμῖν, τοιούτοτρόπως είχον πάντοτε φαντασθῆ τὴν δημηρικὴν Δαρδανίαν καθὼς καὶ τὴν μεθομηρικὴν Παλαιστηνήν κειμένας ἐπὶ ὑψηλῶν δροπεδίων πλησίον τῆς κορυφῆς τῆς "Ιδης, πιθανῶς δὲ καὶ ἀλλοι τὸ αὐτὸ δραντάτηθησαν. Τοικυταὶ παραπτάστεις δμως πρέπει τώρας νὰ ἔχαλειρθῶσι μάλιστα αὐτοὶ αἱ πόλεις οὕτε δύνανται νὰ ἔχειντο τόσον ὑψηλὰ ὅσον τὸ Ἐβγιλάρ· πρέπει δὲ νά ταξ ἀναζητήσωμεν περχιτέρω καὶ θὲ λάβω εὐκαιρίαν νὰ ἐπιστέλθω εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἐν ταῖς ἐπομένναις σελίσι.

Μετὰ τὸ Καδη-κιον μετέβην εἰς τὸ χωρίον Τσειλενλί-κιον, πρὸ τῷ δ-ποίφ δ ποταμὸς Τσειλενλί καταρρέει ἐκ τῶν δρέων ἀκεκάλλει δ' οὗτος εἰς τὸ Τσειτουνλί-τσαί.

Τὸ τελευταῖον χωρίον σπερ διῆλθον πρὶν ἀναβῆ εἰς τὰ ὅρη ητο τὸ Τσειτουνλί-κιον παρὸ τῷ δποίω καταρρέει δ ποταμὸς Τσειτουνλί-τσαὶ ἀπὸ τῆς "Ιδης. Είτε ἀνήλθομεν ἔριπποι τοὺς ἀποτόμους κρημνοὺς ἐπὶ στενῆς ἐλικοειδοῦς ἀτραποῦ καὶ ἐφύσκαμεν ἐντὸς πέντε ὡρῶν ἀπὸ τοῦ Ἀδραμυττίου εἰς πηγὴν δνομαζόμενην απηγή τοῦ Τουρκομάνου, ητι; κεῖται εἰς ὄφος 763,1 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιράνεικν τῆς θαλάσσης. Ἐκεῖθεν ἀνήλθομεν ἐντὸς 1]4 ὥρας εἰς τὴν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄφους (Πύλην δνομαζόμενου) στενοπορίκν, ἔχουσαν μῆκος μὲν 20 περίου μέτρων, ὄφος δὲ 480 καὶ ητι; φάνεται δίοδος τεχνητὴ λελαξεύμενη ἐντὸς τοῦ βράχου, ἔχει δὲ 1306,5 μ. ὄφος ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνεικν τῆς θαλάσσης. Τρικάστια περίου βήματα ἀπώτερον ἐφύσκαμεν εἰς δευτέραν δίοδον ἐπίσης δνομαζόμενην εΠύλην", ητι; διαφέρει, ἔπιτης τεχνητῶς ἐλαξεύθη ἐντὸς τοῦ βράχου καὶ ἔχει περίου τὸ αὐτὸ ὄφος καὶ πλάτος ὡς η πρώτη, κεῖται δὲ 1310,8 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ο βράχος ἀποτελεῖται ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καὶ εἶνε κατάφυτος ὑπὸ θάμνων καὶ ἐλατῶν. Ἀπὸ

τῇ; δευτέρας διόδου ἀνωρεψής; ἡ τρχπδς ἔγει εἰς τὸ Κοζδάγ (ὅρος τῶν χηνῶν), ὃς καλεῖται τουρκιστὶ ἡ "Ιδη". Εἰς τὴν κορυφὴν αὐτῆς φθάσει τις ἐντεῦθεν ἐντὸς τεσσάρων ὥρῶν ἀλλ' ἐπειδὴ δύμας μετὰ τὴν ἀνάβοσιν ἐντεῦθεν ὁ φειλόν ἐπὶ τῆς κορυφῆς; νὰ σταθμεύσω, διὸ τοῦτο προύτιμος, καθ' & καὶ ἐξ ἀρχῆς; ἐπικόπους, νὰ μετακνᾶ εἰς τὸ Ἀβγιλάρ. Ὁ "Ομηρος ἔγει δίκαιον περιγράφων τὴν "Ιδην" ὡς πολυπίδακα, διέτι ἐπ' αὐτῆς; ὑπάρχει δέρθοντις πηγὴν" μάλιστα καὶ ἔκαστον βῆμα ὑπάρχει πηγή. Ἀπὸ τῇ; δευτέρᾳ; ἡ Πύλη; ὁ ἄγει ἡ ἡ τρχπδς δλίγον κατωφερῶς καὶ στρέφει βορειοδυτικῶς, οὗτως ὥστε ἔγει τις λαμπρὰν θέαν πρὸς τοὺς πρόποδας, τὴν πεδιάδα τοῦ Μπειρχμίτο, τὴν Τροίαν, τὸν Ἐλλήσποντον, τὴν "Ιμβρον, τὴν Σαμοθράκην καὶ τὸ δρός "Αθω, τὸ δυοῖν τῷ μετένθετον καὶ ἡ το μόλις 1 ὥρα μ. μ.! ἐβλέπομεν ὡς μεγάλην πυραμίδα. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰστερόλικ μόνον κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου φάνεται τοῦτο τὸ δρός.

Κατὰ τὴν κατάδοσιν ἀπὸ τοῦ δρούς, διῃλθον τρεῖς ποταμοὺς, οἵτινες όλοι ἐκβέλλουσιν εἰς τὸ Τελείουνλί-τοσί· καὶ δὲ μὲν πρῶτος εἰνε δ' Ἀλτσαϊτούρεν-τοά, δεύτερος δ' Τσετίθερετε, δ' τρίτος δ' Βεζχιζρέκ-τοα. Ἐντεῦθεν δὲν εἰδομεν πλέον μέρμαρον δὲ δὲ βράχος ἡ πρώτη τελεῖται ἐκ στιλπνοῦ σχιστολίθου, δευτερικός ἔγει χρῶμα πρατιναπὸν καὶ καλύπτεται μὲν πολὺ περισσότερον χῶμα, ὃς ἐκ τοῦ δυοῖν καὶ τὸ δάσος καθίσταται ὅλως πυκνότερον καὶ ποικιλότερον· ἐντὸς τῶν δλατῶν εἰδομεν ἐν πρώτοις μόνον ἀγριοδάρνας, πλὴν τούτων δλίγον κατ' δλίγον περιουσιάζονται καὶ δρῦς καὶ πλάτανος, φιλόρας καὶ βελανιδέναι.

Εἰς τὰς 6 1)4 ὥρας τῆς ἑσπέρας; ἐρθάστηκεν εἰς τὸ χωρίον Ὅβεζ-κιού, διπερ κεῖται εἰς; ὅψις 406,6 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, εἰς δὲ τὰς 8 1)4 εἰς τὸ χωρίον Ἀβγιλάρ, διπερ κεῖται εἰς ὅψις 208 μέτρων. Τὸ Ἀβγιλάρ κεῖται περὶ τὸν Σκάλικνδρον, εἰς τὸν δύοῖν ἐκβάλλει δ' Ἀτσικούρ, τὸν δύοῖν πρὸ δλίγον εἰχομεν διαστῆ.

"Ω; ἀναφέρει δ' "Ομηρος τὴν Ἑλλείψιν τῇ; ἀγροῦ; περὶ τοῖς Κύελωφιν, δπω; περιφρονητικῶς καταδεῖξη τὸν βάρβαρον αὐτῶν βίον¹, οὗτω περιερρόνουν οἱ ἀνθρωποὶ μεν τὴν πτωχείαν τῶν δύο χωρίων Ὅβεζ-κιού καὶ Ἀβγιλάρ καρδίοντες μετὰ δυσκρεπτείς «ἐκεῖ οἵτε καρπενέον οὔτε δρῦτος εὐρίσκεται». Τῷ δυτὶ ἡ κατάστησι τούτων τῶν χωρίων εἰνε λίαν κρίσιμος, ἐπειδὴ δλον τὸ χόρτον καταστρέφεται ὑπὸ τῶν διφίδων, αἵτινες καὶ τοὺς αἰτοφόρους ἀγρούς κατέστρεψην, οὗτως ὥστε οἱ πτωχοὶ ἀνθρωποὶ οὐδὲν ἔχουσι πρὸς τροφὴν τῶν ποικιλῶν των. Καὶ εἴρηται μὲν ἐνώπιον των ἡ χλοερὴ "Ιδη, ἀλλ' δύμας τὰς ποικιλὰ των δὲν δύνανται νὰ βότκωσιν ἐπ' αὐτῆς πρὸ τῶν μέσων τοῦ Τουλίου. Τὸ Ἀβγιλάρ εἰνε Τουρκικὸν χωρίον ἔχον ἔκαστον οἰκία.

VIII

Η ΑΝΑΒΑΣΙΣ ΤΟΥ ΓΑΡΓΑΡΟΥ

Καίτοι τὴν πρωίκην τῆς 8 Μαΐου ἔθρεγχεν, εἶχον οὐχ ἡττον ἀπόρχονταν ν' ἀναβῶ ἐπὶ τὴν Ἰδην. Ἀφῆκα ἐν Ἐβριλάρῃ πρὸς φύλαξιν τῶν ἀποσκευῶν καὶ τῶν ἵππων ἕνα τῶν γυωρούλαχρων καὶ τὸν ἴδιοκτήτην τῶν ἵππων καὶ ἀνέδην ἀνὰ τὸ ὅρος ἐν συνοδείᾳ τοῦ ὑπηρέτου, τῶν ἄλλων χωροφυλάχρων καὶ δύο δοδηγῶν. Ἐπιπέντεμνεν ἐφ' ἡμέρων, τοὺς δποίους ἐνταῦθα μόνον ἀντὶ 4 1)ι φράγκων διὰ μίκην ἡμέραν μετὰ κόπου δύναται τις νῦν ἐνοικίατρο. Ἐπὶ τῆς δύοις πρὸς τὸ ὅρος εἰδὸν τοὺς χωρικοὺς διὰ βοῶν ἀροτριῶντας τὸ ἀροτρον ἡτο ὅλως ἐκ ἕιδους καὶ μόνον ἡ θυννις, οἵτις ἔχει δακτύλων τινῶν μῆκος, ἡτο ἐκ αἰδήρου. Ἡ γεωργία εἶναι ἐνταῦθα τῷ ὄντι εἰς ἀκείνην τὴν ἀρχικὴν κατάστασιν εἰς τὴν δποίαν ἡτο πρὸ τρισχιλίων ἑτῶν, καὶ τὸ σημερινὸν τρωίκον ἀροτρον εἶναι τὸ ἀκριβές ἀντίτυπον ἐκείνου τοῦ ἀρθροῦ, τὸ δποίον βλέπομεν νὰ μεταχειρίζηται δ ἀροτριῶν τὴν γῆν ἐπὶ τῇ; ἀπέδιος τοῦ Ἀχιλλέως.

'Ἐν δ' ἵτισιν νεῖν μαλακὴν, πλειραν ἀρουραν,
εὐρίειν τρίποδον' πολλοὶ δ' ἀροτῆρες ἐν αὐτῇ
ζεύγια δινεύοντες ἐλάστρεον ἔνθα καὶ ἔνθα.¹

'Ο πρῶτος κρητινὸς εἶναι τέσσον ἀπότομος ὥστε καὶ αὐτῷ αἱ ἡμίονοι μετὰ μεγίστου κόπου ἀνέρχονται αὐτῶν. Ἐντὸς δύο ὠρῶν ἀπὸ τοῦ Ἐβριλάρ διήλθομεν τὴς πηγῆς τοῦ προμνημονευτέντος ποταμοῦ Ἀτσικοῦ καιρέντας εἰς ὄφος 839,2 μετρ. ὑπεράιω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ἐν πρώτοις διηρχόμεθα διηνεκῶς ἐντὸς πυκνοῦ δάσους ἐλατῶν, δρυῶν, φιλυρῶν, βικλάνων, καστανῶν, πλατάνων κτλ. ἀλλ' ὅσῳ ὑψηλότερος ἀνηρχόμεθα, τοσοῦτο μᾶλλον ἡλικτοῦντο τὰ εἴδη τῶν δένδρων, καὶ ἐπὶ μακρὸν διάστημα εἶχομεν μόνον ἐλάτας. Μεθ' ἵππασίν τε τεσσάρων ὠρῶν ἐφθάσκμεν εἰς τοὺς πρόποδες τοῦ κωνοειδοῦς λόρου ἐπὶ τοῦ ὅρους τοῦ δινομαζομένου Σαρικῆ, εἰς δροπέδιον ὅπου φύεται παχεῖς χλόην καὶ ὑπάρχουσι πηγαὶ αἵτινες διὰ μακρῶν ξυλίνων διχετῶν διηγετεύονται εἰς διαφέροντας μεγάλας συάρχει, ἐπειδὴ ἐνταῦθα διαμένουσιν οἱ ποιμένες μετὰ τῶν ποιμάνων αὐτῶν ἀπὸ τῶν μέσων Ιουλίου μέχρι τοῦ Ὁκτωβρίου. Τὸ ὄφος ταύτης τῆς δρεινῆς κοιλάδος ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης εἶναι 1450,8 μετρ. ἡ δὲ θερμοκρατίας τῶν πηγῶν ἐν ἡ θέσει ἀνέβλυζε τὸ ὄδωρο ἐκ τοῦ βράχου ἡτο 60° Κ. Μέχρι ταύτης τῆς δρεινῆς κοιλάδος εἶναι αἱ πεῦκαι πυκναὶ ἀλλ' ἐντεῦθεν ἔνεκας τοῦ ἀποτόμου κρητινοῦ καὶ τῆς φύσεως τοῦ ἐκ στιλπνοῦ σχιστολίθου συνισταμένου βράχου, δεστις μόλις ἐντὸς τῶν γαραθρῶν ἔχει διέγον γῷρα, αἱ ἐλάτας ἀπομειοῦνται καὶ βραχιηδὸν σμικρύνονται μέγρις.

¹ Diod. XVII.1, 511-513.

δτου εις ύψος 1678,5 μετρ. οπεράνω της ἐπιφανείας της θαλάσσης εὑρίσκει τις τὴν τελευτίνων μόνον δύο πόδας; οὐψηλὴν κυρτὴν ἐλάτην. Εἰς ύψος 1692,2 μέτρων ἔφθισκ τὴν πρώτην χιόνη καὶ τὴν 1 ὥραν μ. μ. ἀφίχθην εἰς τὴν οὐρίστην καρυοφήν τοῦ Σαρικῆ, δοτις σγηματίζει δροπέδιον διαμέτρου 100 μέτρων εἰς ύψος 1766,8 μετρ. οπεράνω της ἐπιφρανείας της θαλάσσης. Ἐχρεάποθη τρίχ τέταρτα τῆς ὥρας ἵνα καθῶ ἐπὶ τοῦτον τὸν κῶνον πεζῇ. Ο κακιδίς εἶχεν δλίγον κατ' δλίγον γείνει αὐθίριος καὶ εἰχθυεν ἐπὶ τῆς καρυοφῆς τοῦ Σαρικῆ ἀνέρεσον οὐρανὸν καὶ ὥρατον ἥλιον. Τὸ πανόραμα τὸ διόποτον παρουσιάσθη ἐνταῦθα εἰς τὰ δημιούργηματα τοῦ πλουσίως πάντας τοὺς κόπους καὶ τὰς δυστερείας τῆς ἀναβάτεως. Μὲς ἐπὶ πινακίου τινὸς ἔβλεπον ἐνώπιον μου ὅλην τὴν Τρῳάδα μετὰ τῶν λόρων καὶ ποταμῶν τῆς συνορευομένην πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ, βορειοδυτικῶς ὑπὸ τοῦ Ἐλλητπόντου, πέρκν τοῦ ὄποιού ἔβλεπον τὴν θρακικὴν Χερσονήσον, καὶ σπισθεν τὸν Μέλχεντα κόλπον, εἴτε τὴν θρακικὴν θάλασσαν μετὰ τῆς νήσου Ἰμβρου, οπεράνω τῆς δημοίας μεγαλοπρεπῶς ἡγείρετο τὸ δρός Σκόκη τῆς Σαμοθράκης, ἡ ἔδρα τοῦ Ποτειδῶνος ἐξ ἣς ἔβλεπε τὰς πρὸς τῆς Τροίας μάχας, διτεκῶς ὑπὸ τοῦ Λιγαίου πελάγους μετὰ τῆς νήσου Λήμνου, οπεράνω τῆς δημοίας ἡγείρετο οπερηράνως τὸ γιγαντιαῖον πυραμιδοειδὲς δρός Ἀθως, νοτιοδυτικῶς δὲ καὶ διτεκῶς ὑπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Αδραμυττίου, τοῦ Αλγαίου πελάγους καὶ τῆς νήσου Λέτου.

Μετ' ἴδιαιτέρου ὄνθουσικομοῦ ἵστατο τὸ δημιούργημα τῆς Τροίας, ἐνῷ ἡδύναμην νὰ διακρίνω τὸ Ἰσταρλίκ καὶ τὸν ῥόην τοῦ Σαμάνδρου ὡς καὶ τοὺς καλοιμένους τάφους τῶν ἡρώων ἐρχντάσθην δημαρχοὶ τοῦ δ Ζεὺς ἔπειτα εἰς πολὺ ισχυρούς ὁρμούς ἔνα διακρίνη ἐντεῦθεν τὰς κινήσεις τῶν στρατευμάτων καὶ τὰς πρὸς τῆς Τροίας μάχας, διότι τὸ Ἰσταρλίκ ἐρχάνετο μόνον ἔχον μέγεθος κομβίου. Διάφοροι περιηγηταὶ οἵτινες ἀνέβησαν τὴν Ἰδην βεβκιούσιν ὅτι εἰδόν ἐντεῦθεν καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀλλὰ τοῦτο μοι φάνεται φυσικῶς ἀδύνατον, τὸ δηποτον οὔτε αὐτὸς δ Ζεὺς οὐδὲνατο νὰ κατορθώσῃ.

Βεβχίως δὲν ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς καρυοφῆς τοῦ Σαρικῆ ἀρχαῖα τείχη, ἀλλὰ διάφοροι κύκλοι λίθων ἐπ' ἀλλήλων συνεσωρευμένοι οὓς οἱ ποιμένες κατεσκεύασσαν ὡς θεμέλιον τῶν καλυβῶν των καὶ οὓς μεταχειρίζονται ὅταν ἐρχωνται αὐτόπειρα κατὰ τὰ μέσα τοῦ Ιουλίου. Ἀλλὰ πρὸ τούτου τοῦ χρόνου οὐδέποτε βλέπεται τις ποιμένας τινὰ ἡ καὶ πρόσθιτον εἰς ταῦτα τὰ δρός. Ἐκτὸς τούτου βλέπεται τις ἐπὶ ταύτης τῆς καρυοφῆς ἔνα μειδονωμένον τουρκικὸν τάφον πιθανῶς ποιμένος τινός. Ή καρυοφή ἦτο ἐλευθέρη χιόνος· ἡ φυτείκη περείχεν εἰς τὴν γῆν τὴν δψιν ὡς ἂν ἔξηπνητε πρὸ μικροῦ μόλις ἐκ τοῦ χειμερινοῦ μακροῦ αὐτῆς ὅπνου· ἀλλ' ἥδη ἔβλεπε τις χιλιάδες μικρῶν ἔστιν ἀνθέων τὰ δημοτικά κατωτέρω περιγράφω.

Κατά τὸν "Ομηρὸν εἶχεν ὁ Ζεὺς, ἐπὶ τῆς" Ἰδη; βωμὸν μετὰ τεμένους ακθιερωμένου αὐτῷ, ἀλλὰ ματαίως ἔχότησα τὰ ἵγνη τοιούτου βωμοῦ.

Ἐπειδὴ εἴδον βορείως τοῦ Σαρικῆ καὶ κατὰ τὸ φυινόμενον πολὺ πλησίον ἔκει ἄλλην τινὰ κορυφὴν ἀνυψούμενην ἦτις ἐρχίνετο πολὺ ὑψηλοτέρη, διὸ τοῦτο ὥρώτησα περὶ τοῦ δύναμτος τῆς καὶ ἕκουσα πρὸς μεγίστην μου ἔκπληξιν ὅτι τὸ δύναμά της εἶναι Γαργουσσαῖος· τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ εἶναι ἡ παραφθορὰ τοῦ Γάργαρου. Ταχέπι βήματι καὶ σχεδὸν ἀδιακόπως τρέχων μετέβη ἔκειτε, ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ δὲ δόδος βίνει ἀδιακόπως, ἀνωφερῶς καὶ κατωφερῶς, ἔχρεισθην 55 λεπτὰ τῆς ὥρας ἵνα φάσω τὴν κορυφὴν. "Οτε παρετήρησα δύπισθέν μου, μοι ἐρχίνετο ὅτι τὸ Σαρικῆ τὸ δόπον πρὸ δλίγου ἀρῆκα ύπερέχει πολὺ τοῦ Γαργάρου. 'Ἡ τελευταίκη κορυφὴ λοιπὸν μόνον δὲ' διπτικῆς ἀπότης μοι ἐφάνη πολὺ ὑψηλοτέρα τῆς πρώτης. Τὸ βαρόμετρόν μου ἔδεικνυεν διὰ τὴν κορυφὴν τοῦ Γαργάρου ἔχει ὄφος 1769,8 μέτρων ύπεράνω τῆς ἐπιφανείχες τῆς θαλάσσης καὶ ἐπομένως εἶναι κατὰ 2 1/2 μέτρα ύψηλοτέρα τοῦ Σαρικῆ. 'Ως ἡ κορυφὴ τοῦ Σαρικῆ, εἶναι καὶ ἡ τοῦ Γαργάρου κεκαλυμένη ὑπὸ ἀνθέων ἐξαρινῶν. Ἐκ πάντων τῶν εὑρεθέντων ἔκει φυτῶν ἔφερον δείγματα εἰς Ἀθήνας, ἔτινα ὀρθοσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις καθηγητοῦ Θ. Χελδράχη τῇ συμπράξει τοῦ ἐν Χάλλη διδάκτορος Κ. Μύλλερ, τοῦ ἐν Γενεύῃ καθηγητοῦ Ι. Μόλλερ καὶ τοῦ ἐν Βερολίνῳ Π. Ἀσσερσον ὡς ἔξης·

"Ἐκ τῶν τάξεων τῶν

<i>Λιγύρωτ</i>	1	<i>Κλειδωτία</i> ἡ ἀλεκήκερως, ποικιλίχ μικροφυλλοειδῆς (Anzi).
<i>Ηπατικῶτ</i> ,	2	<i>Τονγγερματία</i> ἡ πετεδόνος (Thed).
<i>Βρύωτ</i> ,	3	<i>Τπτορ</i> τὸ μεταξάδες (I.) ποικιλίχ μετημβρινή.
<i>Σιτηρῶτ</i> ,	4	<i>Πόδα</i> ἡ βολβώδης είδος Λωρδοκος.
	5	Φεστούχη, είδος (ἄνευ ἀνθους).
<i>Κριοειδῶτ</i> ,	6	Οργιθύγαλος τὸ rāror (Sibth. καὶ Sm.?)
	7	Μονοκάριος τὸ βοτριώδες (I.) Medik.
<i>Θυμελαιοεδῶτ</i> ,	8	Δάφρη ἡ ἐλαιοειδῆς (Schreb) ἄνευ ἀνθους.
<i>Συρθέτωτ</i> ,	9	Ταραχαδός τὸ iatrichός Web., ποικιλίχ τῶν "Αλπεων. Koch.
<i>Προσωπιδαρθῶτ</i> ,	10	Σχροφονιλαρία ἡ τοῦ Ὀλύμπου (Boiss).
<i>Παχυρύττωτ</i> ,	11	Σέδον είδος ἄνευ ἀνθους.
<i>Βατραχιοειδῶτ</i> ,	12	Βατράχιος είδος.
<i>Σταυραεθῶτ</i> ,	13	Ἐρογίλη ἡ κοιτή (D. C.)
<i>Τοειδῶτ</i> ,	14	Ιορ τὸ λεπτοφυὲς (Sibth καὶ Sm.).
<i>Καρυοφύττωτ</i>	15	Σκληραρθρος ὁ γρότιος (I.) ποικιλίχ πυκνωνθῆς (Boiss).—16 Κεράστιον τοῦ Rieux (Desm).

Ο Καθηγητής κύριος Π. Ασσερσον προβέβεται τὴν ἀκόλουθον σημείωσιν περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Γαργάρου εὑρισκομένων εἰδῶν, τοῦ κρόκου.

Κατὰ τὸ ἔχον ἀνθοῦσαν (Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον)

- Eidη κρόκου,*
- 1 *Κρόκος* ὁ τοῦ Γαργάρου *Herb.* (κίτρινος).
 - 2 *Κρόκος* ὁ *Meierothicus* *Mill.* ποικιλία νεφελογενῆς (*Herb.*) *Baker* (κυανοῦς)
 - 3 *Κρόκος* ὁ *Λευκόταπος* *Clarke* (λευκός).

Κατὰ τὸ φθινόπωρον ἀνθοῦσαν *Σεπτέμβριον* καὶ Οκτώβριον.

- 4 *Κρόκος* ὁ διπλωμός *Webb* (πιθκῶς κυανοῦς)¹

Ο "Ομηρος"² ἀναφέρει ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Γαργάρου τὸν λωτὸν, τὸν κρόκον καὶ τὸν ὑάκινθον, δὲ καθηγητής Χελδράκης ὑποθέτει ὅτι ὁ λωτὸς εἶναι εἰδός τι τριφυλίου ὥπερ ἵστις δὲν φύεται πλέον· ἀπ' ἐναντίας ζυμως δὲ κρόκος δὲν εἶναι σπάνιος ἐπὶ τῶν μεγάλων ὀρέων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς μικρῆς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Γαργάρου φύεται (ἰδ. ἀνωτέρω) καὶ ἵστις ἥδη εἰλέντης απανθίσει. Οἱ δέ τοι γέμοι συλλεγέθεντες; σταχφυλούάκινθοι ἐκλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Χελδράκης ἀκριβῶς οἱ αὐτοὶ καὶ ὁ δμητρικὸς ὑάκινθος.

Ἐπὶ τοῦ δρυοπεδίου τῆς κορυφῆς τοῦ Γαργάρου ὑπάρχει ἀπορρῷξις στιλπνοῦ σχιστολίθου περίπου 30 μέτρ. μήκους καὶ 4 - 6 πλάτους, ᾧτις δυοικέζει πρὸς γιγαντιαῖον βχτιλικὸν θέρον. Τῷ ὅντι φαίνεται ὅτι ἐπεσκέφθη ὁ "Ομηρος" ταύτην τὴν κορυφὴν καὶ ὅτι ἀκριβῶς ἔνεκκα τῆς θρονοειδοῦς ταύτης παραπούντος ἀπεκάλεσεν τὸν κῶνον τοῦ ὅρους ἔδραν τοῦ Διός. Αἱ ῥωγματικές ταύτης τῆς βραχώδους ἔδρας εἰσὶ πλήρεις ἀνθέων, ιδίως ἐξ ἐκείνων τῶν κυανῶν ὑάκινθων καὶ ἴων, ἀτινάς μοις ὑπενθύμισεν ζωηρῶς τὴν γαμήλιον εὖνήν τοῦ Διὸς καὶ τῆς: "Πρέπει. Τὸ λαμπρὸν χωρίον τῆς Ἰλιάδος, ἐν τῷ περιγράφεται ἡ σύζευξις τῶν δύο μεγάλων θεῶν, εἰχε πάντοτε δι' ἐμὲ σπουδαῖον ἐνδικρέρον, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς θέσεως ὅπου ὁ ποιητὴς περιγράφει ὅτι ἐτελέσθη ὁ γάμος ήτο τὸ ἐνδικρέρον ἰσχυρότατον καὶ ἐπανειλημμένως μετ' ἐκστάσεως ἀπήγγειλα τοὺς θείους ἐκείνους στίχους.³

Η ἐπιφάνεια τῆς κορυφῆς τοῦ Γαργάρου δὲν εἶναι τόσον εὔρεται ὅσον ἡ τοῦ Σχρικῆ, καὶ ἐπειδὴ ἀπέχει δύο ὡραῖς μεταξὺ τῆς προμηνύμονευθείσης ὁρεινῆς κοιλάδος, ἐν ᾧ αἱ δύο πηγαὶ, διὰ τοῦτο δὲν στήνουσιν οἱ ποιμένες τὰς καλύθεις των ἐνταῦθα. Μές ἐν τούτου δὲν ἔχει ἡ κορυφὴ αὕτη λίθους.

Εἰς μικρὰν ἀπεστατινούσιν νοτίως καὶ βορειοδυτικῶς ἀπ' ἐμοῦ εἰδόν ἀκόμη πολλὴν χίονα ἐν ταῖς κλιτύσι τοῦ ὅρους, ἀλλ' εἰ τούτοις ἡ κορυφὴ ἡτο ἐλευθέρα.

Ἐπειδὴ ὑπάρχουσι κατὰ τὸν αἰλιτὸν τούτου τοῦ ὅρους, τοῦ Γαργάρου,

1 Πρβλ. Σχλείμαν *Hilos* σελ. 735.

2 Ἰλιάς XIV, 381.

3 Ἰλιάς XIV, 229-351.

καὶ περὶ τὸ 1350 μέτρα κάτωθεν τῆς κορυφῆς αὐτοῦ αἱ πηγαὶ τοῦ Σκαμάνδρου, ὅστις ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Ὄμηρου¹ διάπετης καὶ υἱός τοῦ Δίδη,² καὶ ἐπειδὴ ἔκτὸς τούτου ἡ κορυφὴ ἔχει τὴν θρονοειδῆ ἐκείνην ἀπορρώγα καὶ τὸ ἵερὸν ὄνομα Γάργυρος, διὸ τοῦτο οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι δὲ Ὅμηρος ταῦτην τὴν κορυφὴν ἀποκαλεῖ ἔδραν τοῦ Δίδη. Τούναντίον δὲ βωμὸς βεβίωντος δὲν εἰνεὶ δύνατὸν γὰρ ὑπῆρξεν ἐνταῦθι, διότι οὗτος περιεβάλλετο ὑπὸ ἴερου τεμένους καὶ ἐγίνοντο θυσίαι ἐπ' αὐτοῦ ὡς φάνεται ἐκ τῶν ὄμηρικῶν λέξεων «τέμενος βωμός τε θυήεις». ³

Διὰ πάντα ταῦτα ὅμως δὲν ὑπάρχει χῶρος; ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ μοι ἔφαίνετο ἐκ τῶν πρετέρων πιθενὸν ὅτι τὸ ἵερὸν τέμενος μετὰ τοῦ βωμοῦ ὑπῆρξεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πλησίον κειμένου Σαρικῆ, ἐφ' ἣς ἀναβίνει τις εὐκολώτερον, καὶ ὅπου ὑπάρχει εὐρὺς χῶρος δι' ἀμφότερος ἔφερε δὲ αὕτη τὸ ὄνομα Γάργυρος καταχρηστικῶς.

Ὅτε δὲ ἐντεῦθεν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Σκαρικῆ, διδεύτας ἐπὶ μίκρην καὶ ἥμίσεις ὕβραν, ἐποίησεν ἐρευναν ἐπιμελῆ περὶ τὴν ὑψηλοτέραν αὐτοῦ κορυφὴν καὶ εὗρεν ἐκεῖ πράγματι κατὰ τοὺς πρόποδας τῆς βορείου καὶ καθέτου προσόψεως τοῦ βράχου ἔχοντος ὄψις 33, I μέτρων ἐντὸς μικρᾶς φάραγγος ἐντετοιχισμένην τινὰ πλάκα ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἔχουσαν 0,74 μέτρο μῆκος 0,60 μέτρων πλάτος καὶ 0,35 μέτρο πάχος. Ἐπὶ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς, ήτις φάνεται οὖσα ἡ κατωτέρα, ὑπάρχουσι δύο στρογγύλαι διπάι ἔχουσαι διάμετρον 0,12 μέτρα καὶ βάθος 0,10 τοῦ μέτρου αἵτινες βεβίωις θὰ ἐχρησίμευσαν ἵνα στερεώσωσι τὴν πλάκαν ἐπὶ ὑποβάθρου ξυλίνου ἢ λιθίνου. Μετὰ κάπου ἀλέστρεψεν τὴν πλάκαν βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ ὑπηρέτου μου, καὶ ὑπόθετω δὲ τὸ βάρος αὐτῆς εἰνεὶ οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων στατήρων. Ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς ὑπάρχει κοιλότης ἔχουσα 0,68 τοῦ μέτρου μῆκος, 0,40 τοῦ μέτρου πλάτος, 0,75 βάθος μετά δύο διπάν ἔχουσαν διάμετρον 0,10 τοῦ μέτρου καὶ βάθος 0,09. Ἐπίσης παρετήρησεν δὲ εἰς δύο τῶν στενῶν πλευρῶν ὑπάρχει κοίλωμα περίπου τριῶν δακτύλων τὸ πλάτος καὶ ἐνὸς δακτύλου τὸ βάθος. Μοὶ ἐπῆλθε πάρκυτα ἡ ἰδέα δὲ τι αὕτη ἡ πλάκη πολὺ πιθανῶς; εἰνεὶ ἡ μαρμαρίνη πλάκη τοῦ βωμοῦ τοῦ Δίδης τῆς; Ἰδης, καὶ δὲ τὸ ἐκρημνίσθη ἔνεκκ τοῦ εὐσεβοῦς ζήλου τῶν πρώτων Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦ καθέτου βράχου τοῦ Σαρικῆ. Ἐπειδὴ τοῦτο τὸ ἵερὸν τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν ἔκειτο ἐπὶ θέσεως οὕτως ἴερᾶς, ήτις εἰνεὶ δρατὴ εἰς περιφέρειαν μεγαλειτέρων τῶν ἐκατὸν ἀγγλικῶν μιλίων καὶ μόνον ἐπὶ ἐξ μῆνας κατ' ἔτος ἐπιβικτή, διὰ τοῦτο εἶχε μεγάλην ἴερότητα καὶ ἡτο τόπος μεγάλης πενηνγύρεως. Αἱ δύο μεγάλαι βαθεῖαι διπάι τῆς ἀνω πλευρᾶς τῆς μαρμαρίνης πλακῆς φάνεται ἀποδεικνύουσαι δὲ τι εἴγεν ἐπίθεμα. Οὐχὶ ἡττον δύο;

¹ Ἰλιάς XXI, 268,326.

² Αὔτοῦ. XIV, 431. XXI, 2. XXVI, 693.

³ Αὔτοῦ. VIII, 48.

Θὰ κατεσκευάσθη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὅρους, διότι ἡ μεταξὺ τοῦ Σαρικῆ καὶ τοῦ Γαργάρου εὐρισκομένη μικροτέρα κορυφὴ τοῦ βράχου συνίσταται ἐκ λευκοῦ μᾶρμάρου, καὶ διότι πλὴν τούτου ἔνεκα τοῦ μεγάλου αὐτῆς βράχου; ἥθελεν εἰσθαι δύσκολον νὰ συρθῇ ἐκ τῆς πεδιάδος εἰς τὴν κορυφήν.

Συνιστῶ ταύτην τὴν περίεργον πλάκα τοῦ βωμοῦ τῇ ίδιαιτέρῃ προσοχῇ πάντων τῶν μελλόντων περιηγητῶν. Εὑρίσκει τις αὐτὴν εὐκόλως, διότι κεῖται εἰς τὸν πρόποδας τῆς βορείως κειμένης καθέτου χαράδρας; τῆς ἁνω κορυφῆς τοῦ Σκρικῆ, εἰς ὅψις 1733,7 μέτρων ὑπεράνω τῆς ἐπιφυνέεις τῆς θαλάσσης καὶ ἐπομένως 33,1 μέτρων κάτωθεν τῆς βάσεως τῆς κορυφῆς. Ἡθελεν εἰσθι: λίκιν δύσκολον καὶ πολυδάπανον νὰ την καταβιβάσῃ τις ἐκ τῶν ὀρέων, διότι τοῦτο δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ γίνῃ ἄλλως πως; ἡ διὰ βοηθείας στρογγύλων δοκῶν. Ἐξὸν ὅμως ἡ πλάκη ἐφέρετο μέχρι τῶν προπόδων τῶν ὀρέων, τότε ἡδύνατο νὰ μεταφερθῇ εὐκόλως ἐπὶ τῆς βάσεως καμήλου μέχρι τῆς πχραλίκης.

Ο "Ομηρος δνομάζει τὸ ὅρος τῆς "Ιδης μητέρα θηρῶν.¹ Εντεῦθεν δὲ πρεπέτις, νὰ εἰκάσῃ ὅτι ταῦτα τὰ ὅρη κατεψυγντό ποτε ὑπὸ πολλῶν ἀγρίων ζφων. Κάπροι ὑπάρχουσι καὶ τώρα βεβχίως ἐκεῖ διότι οὗτοὶ δύνανται νὰ τρέχωνται μὲ βαλάνους² διότι ὅμως ἡδύναντο νὰ ὑπάρξωσιν ἐνταῦθα λύκοι, ἀρκτοί, τίγρεις, λέοντες ἢ πάνθηρες; μοὶ φαίνεται τώρα ἐντελῶς ἀδύνατον διότι πάντα ταῦτα τὰ ζῶα πρέπει νὰ τρέφωνται μὲ πιοφάγα ζῶα· τοιαῦτα δὲ τούλαχιστον ἐπὶ ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους δὲν δύνανται νὰ ζῶσιν ἐνταῦθα. Οὐδὲν πτηνὸν εἶδον ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ ὅρους ἐκτὸς τοῦ κόκκυγος τοῦ δποίου τὴν κρυγήν ἀκούει τις πκνταχοῦ τῆς Τρφάδος.

Η κατάβασις γίνεται ταχύτερα ἢ ἡ ἀνάβασις· ἔχρειάσθην σγεδὸν πέντε ὥρας δπως φθάσω ἀπὸ Ἔβγιλαρ μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ Σαρικῆ, ἐν φῆ ἐπάνοδος ἐγένετο ἐντὸς τριῶν μόνον ὥρῶν.

Οἱ ἐκ ξύλου ῥητίνης πυρσοὶ τοὺς δποίους μεταχειρίζονται ἐν τοῖς χωρίοις τῆς Τρφάδος μαζὶ ὑπενθυμίζουσι ζωηρῶς τὰς δμηρικὰς δᾶδας.

"Ἐν δὲ δύω ποίησις πόλεις μερόπων ἀνθρώπων
καλάς· ἐν τῇ μὲν ῥαγάμοι τ' ἔσαν εἰλαπίναιτε,
νύμφας δ' ἐκ θαλάμων δατῶν ὑπὸ λαμπομενάων
τζγίνεον ἀνὰ δστυ, πολὺς δ' ὑμέναιος δρώρειν. 2

IX

ΑΠΟ ΕΒΓΙΛΑΡ ΕΙΣ ΒΟΥΓΙΟΥΚ ΒΟΥΝΑΡΒΑΣΙ

Κατέλιπον τὸ Ἔβγιλαρ τὴν 9 Μχίου περὶ τὰς 5 1/4 ὥρας τῆς πρωίας καὶ ἔφθασα τὴν 8 ὥραν καὶ 45 λεπτὰ εἰς τὸ πτωχὸν τουρκικὸν χωρίον

1 Ιλιάς XIV, 283. XV, 151.

2 Ιλιάς XVIII 490-493.

Κουρσουνλού, ἥτις λέξις σημαίνει «μολύβδινος» καὶ παράγεται ἀπὸ τοῦ κοινοτὸν ἥτοι «μόλυβδος». Τὸ ὄφος τούτου τοῦ χωρίου ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης εἶναι 243,8 μετρ. κεῖται δὲ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὅχθης τοῦ Σκαμάνδρου. Ὑπάρχουσιν ἐκεῖ δύο κωνοειδεῖς τύμβοι, ὃν δὲ μὲν κεῖται πρὸ τοῦ χωρίου, ὃ δὲ ἐιτὸς αὐτοῦ. Ἐν τοῖς τοίχοις τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου βλέπει τις καλῶς γεγλυμένης μάρμαρος καὶ τεμάχια ἐκ τῆς δροφῆς; δωρικοῦ ῥυθμοῦ. Μέγ. τον ἐνδικφέρον διὰ τὴν ἀρχαιολογίαν ἔχει δύψηλδος Κουρσουνλού-Τεπὲ δονομαζόμενος; λόφος; κείμενος; ἀμέσως πλησίον τοῦ χωρίου καὶ ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς αὐτοῦ. Ἡ κορυφὴ αὐτοῦ ὑπερέχει 344,8 μετρ. τῆς ἐπιφανεῖς τῆς θαλάσσης, καὶ ἐπομένως κεῖται 101 μετρ. ὑψηλότερη τοῦ χωρίου. Ὁτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τούτου τοῦ αἰῶνος ἐπεσκέψθη δὲ Κλάρχος τοῦτο τὸ δρός, ἥτο τοῦτο κεκαλυμμένον ἔτι ὑπ' ἐρειπών ἀρχαῖων οἰκοδομῶν, ἀν καὶ αὔτη ἡ οἰκοδομήσιμη; Ὡλη πρὸ πολλῶν χρόνων ἔκτοτε ἥτο τὸ μέγα λατομεῖον τοῦ Μπεντρούμιτς, ἐνθα ϕωδομήθησαν ἐξ αὐτοῦ ἐν τζαμίον, διάφορος ἐνδος; δερβίσην, μία γέφυρα ἔχουσα τρία τόξα καὶ πολλὰ μεγάλα οἰκία.

Οὐλα τὰ ἐρείπια ἀτινα ἡδύναντο νὰ γρησιμοποιηθῶσι πρὸς οἰκοδομήσιμον σκοπὸν εἰχον ἔξχαφανισθῆ, δτε δ. Π. Βάρκερ Βέθη ἐπετερέθη τὸ δρός ἐν ἔτει 1819.¹ Οὐλα ἥττον βλέπει τις ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς πολλὰς θέσεις ἀρχαῖς λείψαντα. Τὸ πρῶτον ἀντικείμενον ὅπερ προσπίπτει εἰς τοὺς δρθαλμούς; τοῦ ἀρχαιολόγου ἐνταῦθα εἰσὶ τὰ ἐρείπια μεγάλοι τείχους ὅπερ ἔχει 2,80 μετρ. πάχος καὶ ἀρχιτεκτονικὴν δμοίαν πρὸς τὰ τείχη τῆς Ασσου, διότι ἔχει κατ' ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς κωνοειδῆ τεμάχια λίθων μεταξὺ τῶν δποίων ὧς; καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ διαδρόμῳ εἶναι διὰ μικρῶν λίθων πεπληρωμένος. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς; δικτηρεῖται τὸ κάτω μέρος, ἵστως μόνον τὰ θεμέλια, δωματίου 3 μέτρων μήκους καὶ 2 μέτρων πλάτους, τοῦ δποίου οἱ τοῖχοι ἔχουσι μόνον 0,66 μετρ. πάχος· ἀλλὰ ἐκτὸς τούτων βλέπει τις μεγάλα χονδρῶς γεγλυμένα τεμάχια λίθων· μεταξὺ δὲ τούτων καὶ τῶν μικρῶν τείχων εἶναι διὰ λιθαρίων πεπληρωμένος. Ἡ θέσις τῶν μεγάλων λίθων φάνεται σημαίνουσα δτι τὸ ατίριον εἶχε σχῆμα ωοειδές καὶ ἐκ τούτου φάνεται πιθανὸν δτι ἥτο πύργος. Βορειοδυτικῶς ἔκειθεν βλέπομεν εὐρύχωρον κοίλωμα ἐντὸς τοῦ βράχου ὅπερ ἵστως σημαίνει τὸ ἔδαφος μεγάλου οἰκοδομήματος· βορείως δὲ βλέπει τις τὰ θεμέλια οἰκοδομήματος ἔχοντος μῆκος 18 μέτρων καὶ πλάτος 11 μέτρων. Τὰ θεμέλια ταῦτα ἔχουσι πάχος 0,50 τοῦ μέτρου. Βορειοδυτικῶς τούτου εὐρηνται λείψανα μικροτέρου τινὸς οἰκοδομήματος, καὶ πάλιν βορείως τούτου ἐπὶ τίνος 12 περίπου μετρ. ὑπὸ τὴν κορυφὴν εὐρισκομένου ισοπέδου ὑπάρχουσι τὰ ἐρείπια μεγαλειτέρων οἰκοδομημάτων. Ομοίως βλέπει τις τὰ ἔχη δικθέρων μεγαλειτέρων οἰκοδομημάτων ἐπὶ ἀλλοῦ ισοπέδου κειμένου κατὰ τὴν νότιον πλευράν.

¹ P. P. Barker Webb «Topographie de la Troade» c. 80.

Εἰς δλας ταίτας τὰς θέσεις ὑπάρχει μικρός τις ἐπισώρευσις χωμάτων, ἐν τούτοις αὖτη μόλις δύναται νὰ είνε πλέον τοῦ ἑνὸς μέτρου, ὡς φαίνεται ἀποδεικνύον καὶ τὸ σχῆμα τοῦ βράχου. "Αλλως τε πανταχοῦ ἡ ἐπίγωσις είνε μικροῦ λόγου. Περιγγήτας ἀναρέρουσιν εἰς τὴν ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν πλευρὰν δύο κύκλους λίθων οἵτινες δροιάζουσι πρὸς τὰ κρομλέχ τῶν Δρυΐδῶν, ἀποδίδουσι: δὲ τούτους; εἰς τὴν ἀπωτάτην ἀρχαιότητα. Καὶ ἐγὼ εἰδού τούτους τοὺς; κυκλικούς; λίθους; ἀλλ' ἀνεγνώρισα αὐτούς; ὡς τὰς ὑπὸ τῶν σημερινῶν Τούρκων ποιμένων κατατκευχόμενας βάστεις διὰ τὴν ποιμνικήν των καλέσλην. Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν βλέπει τις μήνον θραύσματα γονδρῶν ἀγγείων, κατὰ τὰ φρινόμενα μεγάλων ὑδρίων.

"Οτε κατέβην ἀπὸ τοῦ Κουρσουνλοῦ-Τεπὲ εἰς τὴν βορείαν πλευρὴν τοῦ Σκαρμάνδρου, εὗρον ἐκεῖ τὸ ἐπὶ τῆς ἐπιφυκείτης τῆς Θαλάσσης ὄφος τοῦ ποταμοῦ 113,4 μετρ. οὕτως ὥστε τὸ ὄφος τοῦτο τοῦ ὅρους ὑπεράνω τοῦ ποταμοῦ ὑπολογίζεται εἰς 229,4 μετρ. ὥστε εἶναι πολὺ σπουδαῖον.

'Ως ἡδην εἶπον, πάντοτε ἐσκεπτόμην ὅτι ἡ Ὀμηρικὴ Δαρδανίκης ὡς καὶ ἡ τῷ ποιητῇ ἀγγωστος Πλαταικῆμις πρέπει νὰ ἔκειτο ἀμφίτεραι εἰς ὅρεινας κοιλάδας πλησίον τῆς κορυφῆς τοῦ ὅρους τῆς "Ιδης. Νῦν ἡξεύρομεν ὅτι ἐκεῖ οὐδεμίχις ἀνθρωπίνη κατοικία εἰσὶ δυνατή. Ἐν τούτοις οὐδαμοῦς ἀναφέρει δὲ Ὁμηρος ὅτι ἡ Δαρδανίκη ἔκειτο ὑψηλὰ ἐπὶ ὅρους·

Δάρδανον αὖ πρῶτον τέκετο νερδληγερίτα Ζεὺς
κτίσσει δὲ Δαρδανίην, ἐπεὶ οὔπιο "Ιλιος Ιρή
ἴν πεδίῳ πεπόλιστο, πόλις μερόπων ἀνθρωπῶν,
ἀλλ' ἔθ' οὐπωρειας ἄφεινον πολυπίδακος "Ιδης. 1

'Ἐνταῦθα κατὰ τὴν πεποίθησίν μου οὐδεμίας ὑψηλοτέρα θέσις δύναται νὰ ἔννοηθῇ περὶ τὸ Κουρσουνλοῦ-Τεπὲ, διότι ἡ πόλις μήνον εἰς τοικύτην θέσιν ἡδύνατο νὰ οἰκοδομηθῇ τῆς δποίκης ἡ περιφέρεια νὰ είνε ἀρκετὰ καρποφόρος, ὥστε νὰ τρέφῃ τοὺς κατοίκους Τοῦτο δύμας δὲν συμβαίνει εἰς τὰ πολὺ ὑψηλὰ κείμενα χωρίς "Οβεχ-κιος καὶ Ἐβγιλάρ, τῶν δποίων ἡ γῆ μόλις παράγει ἀρκετὰ ἴνα διατηρήσῃ τὴν ζωὴν τῶν πτωχῶν αὐτῆς κατοίκων. Προσέτι πρέπει νὰ λόδωμεν ὑπὸ δψιν ὅτι ἡ Δαρδανίκη ἔκειτο ἐν τῇ Δαρδανίᾳ χώρᾳ, ἐντὸς τοῦ βασιλείου τοῦ Αλνείου, ὅπερ κατὰ τὸν Στράβωνα (XIII, 598) νοτίως μὲν ὥριζετο ὑπὸ τῆς στεπῆς κοιλάδος ἥτις ἔξετείνετο μέχρι τῶν περιχώρων τῆς Σκήψεως, βιρείως δὲ μέχρι τῶν Λυκίων τῶν περὶ τὴν Ζηλείκην. "Οθεν εἰκάζω, ὅτι ἐπὶ τοῦ Κουρσουνλοῦ-Τεπὲ ἔκειτο κατὰ πρῶτον ἡ Δαρδανίκη τῆς δποίκης τὴν θέσιν δὲν Στράβων (XIII, 592) δὲν ἡδυνήθη νὰ δρίσῃ καὶ περὶ τῆς δποίκης μήνον λέγει ὅτι πιθανῶς ἔκειτο ἐν τῇ Δαρδανίᾳ χώρᾳ. Επειδὴ προτέτι κατὰ τὴν ἡμέν ὑπὸ τοῦ Ομήρου² διασταθεῖται παράδοσιν οἱ κάτοικοι τῆς Δαρδανίας μετώκησαν καὶ ἔκτισαν τὸ "Ιλιον, διὰ τοῦτο εἰκάζω ὅτι ἡ ἐγκαταλειρθεῖσα πόλις ἐπὶ τοῦ Κουρσουνλοῦ-

1-2 Ιλιον; XX, 215-219.

Τεπὲ ἔλαθεν ἄλλους; ἀποίκους ὡνομάζοιη Σκῆψις, διότι ὡς λέγει ὁ Στράβων (XIII 607) εἶχεν ὑψηλὴν θέσιν καὶ ἐφείνετο πολὺ μυκρόθεν.

“Οπως ἦτο κατὰ τὸν “Οἰκηρον ἢ Δαρδανία ἢ πρωτεύουστα τῶν ἀρχαίων βασιλέων, οὕτω πως ἔμεινε κατὰ τὸν παρὰ Στράβωνι Δημήτριον (XIII, 607) ἢ ἀρχαῖς Σκῆψις ἢ πρωτεύουστα τοῦ Αἰγαίου. Ἐκεῖτο ἀνώθεν τῇ; Κερήνης, δηλ. πλησιέστερα τῆς Ἰδης, καὶ ἐχωρίζετο ἀπὸ ταῦτη; διὰ τοῦ Σιαμάδρου (XIII, 597). Ο Στράβων ἔξακολουθεῖ ἀναφέρων ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Σκῆψεως ἴδρυται εἰς ἀπόταταν ἐξήκοντα σταδίων ἀπὸ τῆς ἀρχαίας πόλεως τὴν ἔτι κατὰ τὴν ἐποχήν του ὑπάρχουσαν Σκῆψιν, ἥτις ἦτο διγενέθλιος τόπος τοῦ Δημητρίου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἢ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ Κουρσουνλοῦ-Τεπὲ εἰς Μπειραμίτες είναι ἀκριβῶς δύο ὡρῶν, καὶ ἐπομένως ὑπολογίζονται περίπου ἐξήκοντα στάδια καὶ ἐπειδὴ προσέτι τὸ Μπειραμίτες, ὡς φαίνεται, είναι ἡ τοποθεσία ἀρχαίκης τινὸς πόλεως καὶ ἐκεῖ εὑρίσκονται πολλὰ νομίσματα τῆς Σκῆψεως, διὰ τοῦτο εἰκάζω ὅτι ἀμρότεραι είναι ἐν καὶ τὸ αὐτό. Τὸ ὄφος τοῦ Μπειραμίτες ὑπεράνω τῇ; ἐπιφρενίας τῆς θαλάσσης είναι 94,7 μετρ. κείται δὲ παρὰ τῷ Σιαμάδρῳ· είναι δύμας ἀλλίως; ἐκτιμένη, ρυπαρὰ πόλις συγκειμένη ἐξ 620 οἰκιῶν ἐξ ξύλων ἢ μὴ διπτῶν κεράμων κατεσκευασμένη. Ἐκ τούτων κατοικοῦνται 120 ὑπὸ Ελλήνων, αἱ δὲ λοιπαὶ ὑπὸ Τούρκων ὑπάρχουσι δὲ ἐνταῦθα καὶ 15 Εβραϊκαὶ οἰκογένειαι. Ἐνταῦθα βλέπει τις εἰς τοὺς πηλίνους τοίχους τῶν οἰκιῶν ἀπειραθραίσματα ἀρχαίων ἀγγείων.

Νοτιοκατολικῶς τῆς πόλεως ὑπάρχει ὠρχον δάσος πιτύων. Ἐντεῦθεν ἵππεύσαμεν εἰς τὴν ἀρχαίαν τοποθεσίαν ἐπὶ τοῦ δρου Χαλλ-Δάχη, διπερ σημαίνεις «δρος μετὰ θάμνων». Καλὸς δρόμος ἔγει ἐπὶ τὴν μικρὰν ἀκρόπολιν ἥτις ἔχει 120 μέτρα. μῆκος καὶ 49 πλάτος, καὶ συνίτταται ἐκ βράχου ἀποτόμου περιτευμένου δι’ διλίγων πευκῶν. Τὸ ὄφιστον σημεῖον εἰς 544,4 μέτρων ὑπεράνω τῆς ἐπιφρενίας τῇ; θαλάσσης· τὸ δὲ ὑπὸ τὴν πόλιν ὄφος παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς ἀκροπόλεως 515,1 μετρ. Θεμέλια οἰκιῶν ἔντος τοῦ βράχου λελχευμένων καὶ δεξιμενὴ λελχευμένη ἔντος τοῦ βράχου, ἔχουσα δὲ 8 μέτρων μῆκος, 5 $\frac{1}{2}$ πλάτος καὶ 4 βάθος είναι τὰ μόνα δξιούσατα αὐτῷ. Οὐδεμία ἐπισώρευτις χωμάτως ὑπάρχει, καὶ οὕτε ἔχνος τειχῶν, ἀλλ’ οὐδέλως ὑπῆρχεν ἀνάγκη τῶν τελευταίων διότι ὁ βράχος πίπτει πανταχοῦθεν ἐκτὸς μικρές θέσεως καθέτως. Καὶ αὕτη ἡ κάτω πόλις ἔχει μόνον πολὺ μικρὰν ἐπισώρευσιν χωμάτων, ἀλλ’ δύμας βλέπει τις ἐνταῦθα πλειστα θεμέλια ἀρχαίων οἰκιῶν ἐκ μεγάλων καλῶν πελεκητῶν λίθων. Τὰ τείχη ἔτινα ἔχουσι πλέον τῶν δύο ἀγγλικῶν μικρῶν πειρόφερειων καὶ διασκίνονται καθ’ δλην αὐτῶν τὴν ἐκτατιν ἐπὶ τοῦ λίκνη ἀνωμάλου ἔδαφους. ἔχουσι κατὰ πάντα τὸ αὐτὸν είδος κατατκευθής ὡς τὰ τῇ; Λισσου, καθότι συνίστανται ἐπ’ ἀμροτέρων τῶν πλευρῶν ἐκ μεγάλων σφηνοειδῶν λίθων μεταξὺ τῶν ὁποίων δὲ χῶρος πληροῦσται διὰ λιθαρίων. Άνχυγνωρί-

ζονται δὲ πέντε πύλαι. Εἰς τὸ δῶν μέρος τῆς; κατὰ πόλεως εἶνε δρατὴ τὰ θεμέλια μεγάλου τινὸς οἰκοδομήματος ἐκ μεγάλων πελεκητῶν τετραγωνικῶν λίθων. Ἐπίσης φαίνονται πολλὴ τείχη ἐκ μεγάλων ἀπελευθήτων λίθων καὶ χρητικεύοντας μόνον δύως ὑποστηρίξασι τὴς προεξογάξεις διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐκληροθάσιν ὡς κυκλώπεια τείχη. Γενικῶς εἶνε παραδεδεγμένον ὅτι ἐνταῦθι εὑρηται ἡ ἀρχαίκη Κεφαλήνη, περὶ τῆς ιστορίας τῆς δοιάς οὐδὲν εἶνε γνωστὸν πλὴν ἡ ὅτι δ' Ἀντίγονος ἤναγκατε τοὺς κατοίκους τῆς Κεφαλήνης νὰ ἔγκαττασταθῶσιν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ τῆς Τριφύλιας. Η τοποθεσία τῆς Κεφαλήνης κατελήρθη τώρα ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ χωρίου Χαλδὰ ὅπερ κατοικεῖται ὑπὸ Τούρκων, περὶ δὲ τὴν ἡγόρχα διάφρορα χάλκινα νομίσματα τῆς Σκήψεως καὶ τῆς Κεφαλήνης. Ταῦτα τὰ τελευταῖα ἔχουσιν ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους κεφαλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου κερκλὴν κριοῦ καὶ ἐν Κ.

"Εμεινακ λίκεν συγκεκινημένος διὰ τὰ πατριαρχικὰ ἥδη, τὴν εἰλικρίνειν, εὐγένειαν καὶ τὴν ἀπεριόριστον φιλοξενίαν τῶν Τούρκων τούτων, οἵτινες περὶ ὅλην τὴν πενίκην των ἐφιλοξένησαι τοὺς ἀνθρώπους μην καὶ ἐμὲ μὲ αφροδύαλκα (γιακούρτιον), χτενικήθησαν δὲ παντελῶς οἰκενθήποτε πληρωμήν.

Κατῆλθον ἐκεῖθεν εἰς τὸ χωρίον Βουνάρβατην ὅπου ἔφθασαν μόλις τὸ ἑσπέρικη κατὰ τὴν 7 ὥραν καὶ 40 λεπτά. Τοῦτο τὸ χωρίον ὄνομασθεῖται συνήθως Μπουγιούν-Βουνάρβατη πρὸς διάκρισιν τοῦ ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Τριφύλιας Βουνάρβατη. Τὸ ὄφος τούτου τοῦ χωρίου ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης εἶνε 147,3 μέτρ. Τὸ μόνιμον ἐξ 80 Τουρκικῶν οἰκιῶν συκείμενον χωρίον ἔχει τὸ ὄνομά του ἀπὸ τῶν τριῶν μεγάλων ὠρχίων βρύσεων δι' ᾧ κοσμεῖται, ἐπειδὴ ἡ λέξις Μπουγιούν-Βουνάρβασι σημαίνει μέγια κεφαλάριον. Αὕτη αἱ πηγαὶ διογετεύονται ἐξ ἀποστάτων ἀγνώστου διὰ μέσου τριῶν ἀρχαίων ὑπογείων ὑδραγωγείων ἐκτισμένων ἐκ μεγάλων πεπελεκημένων λίθων διενε ἀμμοκονίας. Ἐκρέ οὐσι δ' αἱ πηγαὶ ἐξ ὠραίου τειχίσματος πωρώδους; λίθου, διὰ τοῦτο διὰ τριῶν δέξεων τοῦτων καὶ τεσσάρων στύλων τοῦ αὐτοῦ λίθου· ἐφ' ἐκάστου δὲ τούτων τῶν στύλων ἵσταται στῦλος ἐκ γρανίτου λίθου. Αὕτη αἱ πηγαὶ σχηματίζουσι μεγάλην τινὰ διὰ τειχίσματος τεθωρακισμένην λίμνην ἐξ ἡς τὸ ὄδωρο ῥέει περατιέρω ὡς ῥύξη· κατὰ δὲ τὸ ἄκρον τῆς λίμνης ὑπέρχει εὐρύχωρον πλυντήριον. Ἐπιτικάζεται δὲ ἡ λίμνη ὑπὸ τριῶν γεγαντιαίων πλατάνων· δο κορμὸς τῆς μιᾷ τούτων ἔχει εἰς ὄφος ἐνὸς ποδὸς ὑπὲρ τὸ ἔδαφος περιφέρειαν 13,10 μέτρων. Ηλησίσιν τῶν πηγῶν καὶ ἐπὶ τῆς νοτίου πλευρῆς αὐτοῦ εὑρηται τὰ ἑρείπια μεγάλου ἀρχαίου οἰκοδομήματος, πιθανῶς ναοῦ, τοῦ δοιάου τὸ κατώφλιον ἔχει 1,67 μέτρ. μῆκος, καὶ 0,84 πλάτος καὶ κεῖται ἀκόμη κατὰ χώραν. Μέγα γεγλυμένον τεμάχιον μαρμάρου, πιθανῶς ἐξ δροφῆς ναοῦ κεῖται ἐπὶ τοῦ τείχους. "Αλλα τεμάχια μαρμάρου εὑρηται ἐν τῷ τοίχῳ τῆς λίμνης, ἐν τῇ δοιάᾳ βλέποντες καὶ μαρμαρίνην τινὰ πλέκκεις ἔχουσαν 2,6 μέτρα μῆκον, καὶ 0,5

μέτρο. πλάτος, ἐπὶ τῆς διποίκης ἵστανται αἱ γυναικεῖς ὅταν ἀντλῶσιν ὄδωρ. Πολλὰ γεγλυμαένα τεμάχια μαρμάρου χρησιμεύουσιν ὡς μνημεῖα ἐπὶ τῶν νεκροταφείων, ἀλλὰ πάλιν βλέπει τις ἐντὸς τῆς γεφύρας. Ήδητα τεῦται ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὸ Μπουγιούκ Βουνάρχος ἐμράνει τὴν τοποθεσίαν οὐχὶ ἀτημάντου ἀρχαίας πόλεως, ἐγὼ δὲ εἰκάζω ὅτι ἐνταῦθι πρέπει νὰ ἔχειτο ἡ Αἴγεια.

Ἐν τούτοις ἐνταῦθι ἐλλείπει πᾶστα ἐπισώρευσις χώματος, διὸν θὰ ἦτο ἀνωρεῖται; νὰ ἀποπειρχθῇ τις ἀνατκαράς.

X

ΑΠΟ ΜΠΟΥΓΙΟΥΚ-ΒΟΥΝΑΡΒΑΣΙ ΕΙΣ ΤΑΛΙΑΝ-ΚΙΟΙ.

Ἔπιπεύσαμεν ἐνταῦθεν πρὸς τὸ Ἰνέ ἢ Ἐζίνε καὶ διήλθομεν μετὰ τρεῖς ὥρας τὸ βύνκα Καρκαρίδερος, ὅπις σημαίνει «βύνκη τοῦ Κυρίου». Δύο ὥρας ἀργότερον ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Ἰνέ (Ἐζίνε) ὅπερ καίτηι παρὰ τὰς δυνάμεις τοῦ Σκαρμάνδρου καὶ ἔχει μετὰ τὴν πόλιν τῶν Δαρδανελλίων τὸ μελλοντικότερόν τοῦ τὴν Τρφάδι.

Μόλις εἶχον ἀφιππείστει περιεκυλλώθην πανταχόθεν ὑπὸ πωλητῶν ἀρχαίων νομισμάτων οἵτινες ἀπετέλουν μεγάλους σωρούς περὶ ἐμέ.

Τὸ πρῶτον προσφερθέν μοι νόμισμα ἦτο ὡραῖον ἀργυροῦν τετράδραχμον τῆς Τενέδου τὸ διποίον ἔφερεν ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μέρους τὴν διπλὴν κεφαλὴν τοῦ Διός καὶ τῆς Ήρκης, ἐπὶ δὲ τῆς ἀλληλούς πέλεκυν, γλαῦκα καὶ σταφυλὴν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΤΕΝΕΔΙΩΝ. Ἐζήτησαν δὲ διὰ τοῦτο εἰκοσι φράγκων. Πρὶν δμας προφίάστω νά το πλυρώσω ἀπώθησαν τὸν πωλητὴν ἀλλοι καὶ τὸν ἀκράτησαν ἐπὶ τινὰ χρόνον μακράν. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος εἶδεν ὅτι ἐπεθύμουν πολὺν ν' ἀποκτήτω τὸ νόμισμα χωρὶς νὰ διαπραγματευθῶ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἀνδρίσσεν διτὶ εἶχε μεγαλειτέραν ἀξίαν καὶ ἔντυτε τετσαράκοντα φράγκων ἀτινα πάραυτα ἐπλήρωσε διάτι τὸ νόμισμα ἔχει ἀξίαν 1000 φράγκων. Ἐκτὸς δὲ πολλῶν ἀργυρῶν φωματίκῶν αὐτοκρατορικῶν νομισμάτων, ίδιας Γορδιανοῦ τοῦ Γ', Φιλίππου, Ἀλεξανδροῦ τοῦ Σεβήρου κτλ., ἀτινα ἡγερτὰς δυτὶ ἑνὸς φράγκου ἔκαστον, ἐπίτυχον ν' ἀποκτήσω πολλὰ ἀνδιαφέροντα χαλκᾶ νομίσματα δηλ. τῆς Νεανδρίχες, ἀτινα ἔχουσιν ἀκτετυπωμένον ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους ἵππον τρώγοντα χλόην ἢ ὡς φαίεται ἰχθύν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΝΕ, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου κεφαλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος· προσέτι νομίσματα τοῦ Ἀδρεμυττίου φέροντα κέρχες Ἀρμαλίθειας καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ADPAMUT· νομίσματα τῆς Λαρίσης; ἀτινα ἔχουσιν ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους ἀμφορέχ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΛΑ, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου μίκην κεφαλὴν πιθκνῶς· τοῦ Ἀπόλλωνος· καὶ

τέλος νομίσματα τῆς Σκέψεως, φέροντα ἀφ' ἐνὸς μὲν φοίνικα καὶ τὰ γράμματα ΣΚ ή Διόνυσον μετὰ σταφυλῆς ἐν χερσὶ καὶ καθήμενον ἐπὶ πάνθηρος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἵπποκάμπην ἡ κερχλὴν Ῥωμαίου αὐτοκράτορος· μοι προτήρθησαν δὲ τοιαῦτα πάμπολλα. Ῥωμαϊκὰ αὐτοκρατορικὰ νομίσματα τῆς Ἀλεξανδρείας τῆς Τρωάδος φέροντα ἀφ' ἐνὸς μὲν ἵππου νεμόμενον ἡ λύκαινυν θηλάζουσαν τὸν Ῥωμάλον καὶ Ῥῶπον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς COLAVG καὶ TROIA ἀπετέλουν ἵσω; τὸ τρίτον μέρος πάντων τῶν προσαχθέντων μοι νομίσματων καὶ ἐπωλοῦντο πρὸς δέκα λεκτὰ ἔκαστον. Ἡγόρχος δὲ καὶ νομίσματα τῆς Ἀσσου, Σάρου, Περγάμου, Νικαίας κατλ.

Ἐπειδὴ ἡ Ἰνὲ εἶνε δομόνος τόπος; ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἐνθε δύνανται νὰ ἔλπιζωσιν οἱ χωρικοὶ ὅτι δύνανται νὰ πωλῶσι τὰ νομίσματα ἀτινκ εἰρίσκουσι, διὰ τοῦτο φέρουσιν αὐτὰ ἐκ πάντων τῶν μερῶν ἐνταῦθα καὶ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ Μπεῖραμίτες. Η Ἰνὲ εἶνε μικρὰ πολίχην συγκειμένη ἐκ 250 μόνον ἑλεσιῶν οἰκιῶν ὃν αἱ 150 κατοικοῦνται ὑπὸ Τούριων, αἱ δὲ λοιπαὶ ὑπὸ Ἐλλήνων καὶ Βερβίνων ὑπάρχουσι δ' ἐνταῦθα καὶ τινες Ἀρμένιοι. Ἐνταῦθα ὑπάρχει μικρὰ ἐπισώρευτις ἀρχαίων χωμάτων καὶ βλέπει τις ἐν τοῖς τοίχοις τῶν οἰκιῶν πολυάριθμος τεμάχιοι ἀρχαίων ἀγγείων ἔχειντα. "Οὐεν παραδεγματικά μετὰ βεβιάστητος; ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο ποτὲ ἀρχαίς τις πόλις ἦν ἔχλαμβάνω μετὰ τοῦ Κάλβερτ ὡς τὴν Σκαμάνδρειαν. Ός δηλαδὴ φαίνεται ἐκ τοῦ δνόματος, ἔλειτο αὕτη παρὰ τὸν Σκαμανδρὸν ἐπὶ τοῦ δόποιου δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλαι ἀρχαῖαι τοποθεσίαι παρὰ τὸ Κουρσουνλού-Τεπέ καὶ τὸ Μπεῖραμίτες ὃν ἐπειράθην νάποδεῖξα τὴν ταύτητα μετὰ τῆς Δαρδανίας, Παλαιτακήψεως καὶ τῆς μεταγενετέρας Σκέψεως· ἄλλα δρητόν ὅτι τὴν Σκαμανδρίνην γνωρίζομεν μόνον ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Πλινίου μ. είνες τῆς πόλεως.

Εἰς ἀπόστασιν δύο ὥρῶν ἀπὸ τῆς Ἰνὲ ἔφθασα εἰς τὸ ἀνθηρὸν χωρίον Κεμανλί-κιοι, διπερ ἐπίσης ἀκριβῶς δρίζει τὴν τοποθεσίαν ἀρχαίκας τινὰς πόλεως, ἐπειδὴ βλέπομεν τοὺς κάτιους κεκαλυμμένους ὑπὸ θραυσμάτων ἀρχαίων ἔλληνικῶν ἀγγείων καὶ τῇδε κακεῖτε κίονες ἐκ γρανίτου λίθου.

Ἐτὶ τῇ βρύσται ὑπάρχει μέγας σαρκοφάγος ἐκ λίθου βασανίτου καὶ ἄλλο γεγλυμμένον τεμάχιον γρανίτου λίθου. Ὅπαρχουστ δ' ἔκειται καὶ πολλὰ γεγλυμμένα τεμάχια μαρμάρου ἐν τῇ κλίμακῃ τοῦ τζαμίου καὶ μαρμάρινοι στῦλοι ὑποττηρίζονται τὸ προκύπτον αὐτοῦ. Ἀπό τινος τεμαχίου μαρμάρου 1 μ. μήκους καὶ 0,88 μ. πλάτους ἀντέγραψε τὴν ἐπομένην ἐπιγραφήν.

1 Κατὰ τὴν ἴπανδρον μου εἰς Ἀθήνας ἔσχε τὴν καλωσόνην ὁ πεπαιδευμένος φίλος μου Κύριος Α. Ποστολάκας διευθυντής τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ μουσείου νὰ κατατάξῃ πάντα τὰ νομίσματα, ἵνα ὁ ἐκφρέσω αὐτῷ τὴν ενγνωμοσύνην μου.

LAVDIODRUS
 MANICIFILNERONI
 GERMANICO
 VRSODALIAVGVSTA
 SODALTITIOCOS
 ORBANVS . . . EAN
 ADRATVSPE . . . PIL
 BMILITPRAEFCASTR
 AVGVR . II . VIR
 TAMENTORONI
 IVSSIT

Παρὸς τῇ εἰσόδῳ τοῦ τζαμίου κεῖται μαρμάρινδον τι ἀνάκλιντρον ὅμοιον πρὸς τὰ ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Διονύσου ἐν Ἀθήναις. Ἐν δὲ τῷ τζαμίῳ εὑρηται μαρμάρινδος τις πλάκη μετὰ δύο δόπων, ἥτις ἐπιστέγει παράθυρόν τι· αὗτη ἔχει λατινικὴν ἐπιγραφὴν ἦτις ὅμως εἶνε δυσκανάγνωστος. Ὑπάρχει δὲ καὶ κιονόκρανόν τι ἐκ μαρμάρου.

Μετὰ πάτητος πιθανότητος ἐκλαμβάνω τοῦτο τὸ χωρίον ὡς τὴν τοποθεσίαν τῆς ἀρχαίκης πόλεως; Ἀμαξῖτοῦ, τῆς ὁποίας οἱ κατοικοὶ ἡναγκάσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ τῆς Τρφάδος, διότι ἡ θέσις συμφωνεῖ πληρέστερα πρὸς τὰς διηγήσεις τοῦ Στράβωνος (XIII, 605) δοτις σημειοῖ τὴν ἀπόστασιν τῆς Ἀμαξῖτοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰλίου εἰς 200 στάδια καὶ λέγει ὅτι κεῖται κάτωθεν τῆς Νεανδρίας (XIII, 606). Τοῦτο δὲ εὐρίσκω συμφώνως τῷ Κάλβερτ ἐν τῇ ἀρχαίκῃ πόλει ἐπὶ τοῦ δρους Χιγρῆ, ὅπερ κεῖται ἐγγύτατα τοῦ Κεμχνλί-κιοι καὶ φαίνεται ὑπερέχον τούτου.

Ἐκεῖθεν ἐπεσκέψθην τὰ οὐχὶ μακρὸν κείμενα ἀρχαῖα λατομεῖα παρὰ τῷ χωρίῳ Κοχ'-Ἀλι-Οθέασι. Ἐκεῖ εὑρίσκονται ἐπτὰ σῶοι κίονες οἵτινες ἐκόπησαν κατὰ μῆκος ἀπὸ βράχου ἐκ γρανίτου. Ἐχει δὲ ἐκαστος τῶν κιόνων μῆκος 1,155 μέτρων καὶ ἡ διάμετρος αὐτῶν εἶνε 1,35 μέτρων, κάτω δὲ 1,65. Φάνεται δὲ ὅτι ἡσαν προωρισμένοι διὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν τῆς Τρφάδος, ἐπειδὴ ὅμοιάζουσι κατὰ πάντα πρὸς τοὺς τρεῖς κίονας οἵτινες κεῖνται ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, καὶ πρὸς τὸν ἐνα ἐκεῖνον δν βλέπει τις κατὰ μῆκος κείμενον ἐπὶ τῆς ὠραίας ὁδοῦ, ἔχούσης πλάτος ἐπτὰ μέτρων, ἥτις εἶνε ἐπεστρωμένη διὰ μεγάλων πελεκητῶν λίθων. Ἡ δόδος αὕτη ἔφερεν ἐντεῦθεν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τῆς Τρφάδος, διατηρεῖται δὲ εἰς πολλὰς θέσεις καὶ ἐπὶ μεγάλων διαττημάτων ἐξαίρετα· πιστεύω μάλιστα δτι διατηρεῖται καλῶς καθ' ὅλον αὕτης τὸ μῆκος καὶ μόνον εἰς ἐκείνας τὰς θέσεις ὅπου δέν φαίνεται καλύπτεται ὑπὸ χώματος.

Καθ' ὅδὸν εὐρίσκονται πολλοὶ μεγάλοι τάφοι ὃν τινες συνίστανται ἐκ μεγάλων πελεκητῶν λίθων ἐκ γρανίτου, ἀλλοι: δ' ἐκ μικρῶν λίθων δι' ἀσθέτου συγκεκολημένων. Τὰ τείχη τῆς Ἀλεξανδρείας τῆς; Τρφάδος ἔχουσιν ἐντελῶς τὸν αὐτὸν τρόπον κατασκευής, διὸ περιεγράψαμεν περὶ τῶν τειχῶν τῆς Ἀσσου, Παλαιστινήφεως καὶ Κεβρήνης. Ὁμοιάζουσι προσέτι ἐντελῶς πρὸς τὰ τῆς Νεανδρίκης ἐπὶ τοῦ ὅρους Χιρρῆ. Ἐντεῦθεν φαίνεται ὅτι τείχη συγκείμενα ἀμφοτέρωθεν ἐκ μεγάλων τετραγωνικῶν ἢ σφηνοειδῶν λίθων καὶ ὅν δὲν τῷ μεταξὺ καὶ ἐσώτερος χῶρος ἡτο πεπληρωμένος διὰ μικρῶν λιθορίων ἥσαν καθ' ὅλους τοὺς; ἵστηρικοὺς χρόνους ἐν Τρφάδῃ ἐν κοινῇ χρήσει. Τὰ τείχη τῆς Ἀλεξανδρείας τῆς Τρφάδος ἔχουσι μῆκος οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν ἐξ ἄγγλων μιλίων, ἔχουσι δὲ κατὰ διαστήματα πύργους, οἵτινες ἔν τισι θέσεσι διατηροῦνται καλῶς. Ο δὲ ὑπὸ αὐτὴν περιλαμβανόμενος ἀπέραντος χῶρος καλύπτεται διὰ θρυμμάτων ἀρχαίων οἰκοδομῶν, ὃν διερχόμενος ἐπὶ ἀτμοπλοίου ἔβλεπεν ἔτι πρὸ δεκατριῶν ἐτῶν πλείστας ἐξεχούσιας ἐν τοῦ δρυμῶνος. Ἀλλὰ τὰ δένδρα τοσοῦτον ηὔξησαν ἕκτοτε, ὥστε τώρα ἀπὸ τῆς θυλάτσης οὐδὲν μέρος τῶν οἰκοδομῶν εἶνε δρατόν.

Τὸ μεγαλείτερον ἐρείπιον τὸ διποῖον ἀπέχει περίπου ἐν ἀγγλικὸν μίλιον ἀπὸ τῆς πάραλίας καὶ διομέζεται Βχλ-Σεράρι (ἀνάκτορον τοῦ μέλιτος) φαίνεται νὰ ἡτο λουτρὸν μεθ' οὗ συνήπτετο καὶ γυμνάσιον· ὑπῆρχε δὲκεῖ μεγάλη, ἀλλὰ νῦν κεκρημένη ἀψίς ὅπισθεν τῆς διοίας; ὑπάρχει μεγάλη καὶ εὑρετικά στοὰς ἔχουσα μῆκος σχεδὸν ἐκατὸν σταδίων καὶ πλάτος τριάκοντα μέτρων, ἥτις ἔκτείνεναι καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς οἰκοδομῆς. Ο δὲ θόλος ἐστηρίζεται πιθανῶς ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου ἐδάφους, διπερ βλέπομεν καὶ ἀμφοτέρας τὰς πλευράς. Ἐν τῷ μέσῳ ἥσαν τέσσαρες τετραγωνικοὶ θάλαμοι κεκοσμημένοι διὰ μαρμαρίνων κιδνῶν. Κατὰ τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν τοῦ οἰκοδομήματος φάνονται τὰ ἐρείπια υδραγωγείου. Ερείπια δ' ἀλλων μεγάλων κτιρίων πιθανῶς νὰ εὐρίσκωνται ἐν τῷ περιχώφῳ. Ἐν τῷ λιμένι βλέπομεν δύο λεκάνας, περιβαλλομένας, ὑπὸ προχωμάτων.

Ἄστη ἡ τοποθεσία ἥτις ἐξελέχθη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρου τοῦ μεγάλου κατὰ τὸν Στράβωνα (XIII, 604) ὀνομάζετο Σιγία, οὗθεν καὶ ἡτο πιθανῶς ἡ τοποθεσία ἀρχαιοτέρας τινὸς πόλεως. Ο Ἀντίγονος φαίνεται ὅτι ἔκτισε τὴν πόλιν μόλις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξανδρου τὴν ὀνόμασε δὲ Ἀντιγόνειαν, διπερ διονυκό βραχύτερον μετεβλήθη ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου εἰς τιμὴν τοῦ Ἀλεξανδρου εἰς Ἀλεξανδρεικαν. Υπὸ τὴν ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν υπῆρχεν ἡ πόλις πολὺ ἀνθηρά, ἐπὶ δὲ Αὐγούστου ἔλαβε ῥωμαϊκὴν τινὰ ἀποικίαν. Ο ἀπόστολος Παῦλος τὴν ἐπεσκέφθη δίς. Ως βλέπει τις ἐκ τῶν ἐρείπιων τῶν τειχῶν καὶ τῶν οἰκοδομημάτων, ἡ ἐπισώρευσις τῶν χωμάτων ἐνταῦθα ἐν γένει εἶνε πολὺ μικρὴ καὶ δὲν ὑπερβάνει τὰ 0,30 τοῦ μέτρου.

Αλλὰ παρετήρησα πολλάς θέσεις δύναται νὰ ἡγε ἡ ἐπισώρευσις αὗτη καὶ τριῶν μέτρων καὶ δου ἡ ἔρευνα ἡδύνατο ν' ἀμειφθῇ δι' εὑρέσεως ὥρχιων ἔργων τῆς γλυπτικῆς. Περὶ προϊστορικῶν ἔρειπίων φυτικὰ δὲν δίνυται ἐνταῦθα νὰ γείνη λόγος.

Διενυκτέρευσα δ' ἐν τῷ χωρίῳ Ταλιάν-κιοι ἐγγύτατα τῇ; βιορίκες πλευρῇς τῆς Ἀλεξανδρείας περὶ τὴν παραλίαν. Πρὸ δεκατριῶν ἐτῶν ἐνταῦθι μόνον μίκη οἰκία ἦτο· ἀλλ' ἔκτοτε ὅμως ἐπηγματίσθη ἀξιον λόγου χωρίον ὅπερ ἵστως γείνη ποτὲ μεγάλη πόλις.

Ανευ πάτης ἀμφιθολίκες κεῖται τὸ Ταλιάν-κιοι ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τῆς ἀργκίας πόλεως Ἀχαιοῦ, διότι κείται ἀπέναντι τῆς Τενέδου, παραπλεύρως τῶν τειχῶν τῆς Ἀλεξανδρείας· τοῦτο δὲ συμφωνεῖ πληρέστατα πρὸς τὰς παρακλίσεις τοῦ Στράβωνος (XIII, 596, 603, 604). Παρετήρησα δ' ἐν τοῖς φρέασιν ὅτι ἡ συστάρωσις τῶν χωμάτων ἔχει ἐνταῦθα 4-6 μέτρων βάθος, ἀλλὰ συνίσταται αὔτη ὡς εἰλοῦ; κατὰ μέρας μέρος ἐκ θαλασσικῶν ἀμμούς. Ἐπειδὴ δὲ πλὴν τούτου τὸ Ἀχαιτόν δὲν ὑπῆρξε σπουδαία πόλις· δὲν θεωρῶ ἀνασκαράξεις ἐνταῦθα ὡς ἀξίας λόγου.

XI

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΟΥ ΤΑΛΙΑΝ-ΚΙΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΤΩΝ ΔΑΡΔΑΝΕΛΛΙΩΝ

Ἐντεῦθεν ἴππεύσας πρὸς βιορίκην τῆς παραλίας εἶδον εἰς ἀπόστασίν τινα πλήθιν μεγάλων σφικιῶν πυροβόλων ἐκ γρανίτου λίθου, αἵτινες εἶχον ἀποκοπή ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐκ τῶν στηλῶν τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἐπέστρεψε δὲ εἰς τὴν Ἰσταρολίκην διὰ τοῦ Κεστούλε Κιόν καὶ Οὐγένη Τεπέ δύορκάζομένου τύμβου· οὗτος ἔξεληρθῃ σφαλερῶς ὡς δ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἀναφερόμενος τάξος τοῦ Αἰσυάτου.¹ ἀπεδείχθη δὲ διὰ τῆς ὑπὸ ἑμοῦ ἐν ἔτει 1879 γενομένης ἐπιμελοῦς ἀνασκαφῆς ὡς κενοτάφιον, ὅπερ δ αὐτοκράτωρ Καρακάλλας (211-216 μ. Χ.) εἶγεν ἀνεγέρτει πρὸς τιμὴν τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ φίλου Φήγτου, τὸν δόπονον ἐφόνευσεν δπω; ἔχῃ Πάχτρον λόγην τινα καὶ φέρεσκηται εἰς θέσιν ν' ἀπομιμηθῇ τὴν αὐθείσην τὴν δόποισαν δ' Ἀχιλλεὺς; ἐτέλεσεν εἰς τὸν φίλον του;² Η ὑπὸ ἑμοῦ ἐν τῷ τύμβῳ σκαφεῖται σήραγγες βάθους 30 μέτρων ὡς καὶ αἱ πυρεκβολαὶ αὐτῆς διατηροῦνται καλῶς. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ χωρικοὶ ὑπεξήρεσαν τὰς ἔναλινους δοκούς, διὰ τῶν δόποιων ἔγω εἶχον στερεώσει τὰς τέσσαρας πλευράς τῆς ἐκ τῶν ἀνωθεν τοῦ τύμβου σκαφεσσης; δπῆς ἔχούστης βάθος δεκατετοσάριων μέτρων, ἐκρημνίσθη ἐν μέρος τοῦ μεγάλου τετραγωνικοῦ πύργου ἐςτις εἶχεν ἀνεγερθῆ αὐτόθι πρὸς στερεώσιν τοῦ γηλόρου.

1 Ἡλίας II, 792-793.

2 Πρᾶξις τῆς συγγραφῆς μου Ηλίας σελ. 732-739.

Οὗτος δέ τύμβος ἔχει κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν 25 μέτρων ὅψην· καὶ διάμετρον οὐχὶ μικροτέραν τῶν 130 μέτρων.

Ἐκ τούτου τοῦ τύμβου ἐπιδέπτει τις καλλίτερον ή ἀφ' οἰνοδήποτε ἄλλου σημείου τὰς τοποθεσίας; τῶν ἀρχαίων πόλεων διὰ τῶν δποίων ἔχοσμεῖτό ποτε τὸ Τρωκόν πεδίον. Καὶ ἐμπροσθεν μὲν πρὸς τὰ βορειοανατολικὰ κείται ἡ νῦν ὅλως ἀκατοίκητος τοποθεσία τοῦ Ἰλίου ὅπερ συμφώνως τῇ ἑκτάσει του καὶ τῷ μεγέθει τοῦ θεάτρου πρέπει νὰ εἴχε τούλαχιστον ἑβδομήκοντα χιλιόδας κατοίκων, καὶ ἐν φ' δέ διὰ τῶν ἔρειπίων ἐξ προγονιμένων πόλεων τεχνητῶς κατετκευσαμένος λόρος Ἰσταρλίκ ἐγρησμένεν ὡς ἱερόπολις καὶ ὡς ιερὸν τέμενος τῶν ναῶν του. Σχεδὸν δὲ καθ' ὅμοιαν διεύθυνσιν πρὸς τὸ Ἰσταρλίκ ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Σιμόνετος εὑρίσκεται ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς τοῦ Ἑλλησπόντου ἡ ἀνωτέρω ἀναφερθεῖσα τοποθεσία τοῦ Ὀρρυνέου. Τὸ διάγονον βορειότερον καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς μεγάλης πεδιάδος κείμενον μικρὸν χωρίον Κούμη-κιοι, διπερ σύγκειται νῦν ἐξ διλίγων ἐλεεινῶν καλυκῶν καὶ μόνον ἐν καιρῷ τοῦ θέρους κατοικεῖται, ἀλλοτε δὲ ἔνεκα τῆς νοσηρᾶς θέσεως του ἥτοι ὅλως ἀκατοίκητον, ἐμφαίνει τὴν τοποθεσίαν ἄλλης ἀρχαίκης πόλεως; ἡν ἐκλαμβάνω τὴν αὐτὴν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος¹ ἀναφερθεῖσαν πόλειν Πόλιον ἦτις βραδύτερον ὠνομάσθη Πόλισμη. Μέρος τοῦ τελίχους τῆς πόλεως ταύτης ὡς καὶ τινες κίονες γρανίτου λίθου εἰνε δρυτοὶ μεταξὺ τῶν καλυκῶν, δηλη δὲ ἡ θέσις καλύπτεται διὰ θρυσμάτων ἀρχαίων ἐλληνικῶν ἀγγείων. Εἰς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν βορειότερον τὸ μετὰ ἀρχαίων λειψάνων κεκαλυμμένον ὅψωμα τοῦ ἀκρωτηρίου Ῥοιτελοῦ ἐμφαίνει τὴν τοποθεσίαν τῆς δμωάνου πόλεως; ἦτις πολλάκις ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων² καὶ ἐπώζετο ἀκόμη καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πλίνιου. Ἐπὶ μιᾶς χαμηλῆς; ἀποφαύδος τούτου τοῦ ἀκρωτηρίου κείται δέ μεταγενέστερον μόλις ὑπὸ τοῦ αἰτεκράτορος; Ἀδριανοῦ³ ἐγερθεὶς τύμβος τοῦ Αἰαντος τοῦ δποίου δέρχικος τάφος περὶ τὰ 600 μέτρα βορειότερον ἀμέσως; παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Ἑλλησπόντου δεικνύεται ὑφ' ἐνδε δλου χαμηλοῦ γηλόφρου.⁴ Δυτικῶς, ἀνατολικῶς καὶ μεσημέρινῶς τούτου τοῦ τάφου ἔκτείνεται ἡ τοποθεσία τῆς ἀρχαίκης πόλεως Αἰαντείου ἦτις δὲν ἀναφέρεται μὲν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος, ἀλλ' ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πλίνιου⁵ δετὶς λέγει περὶ αὐτῆς ὅτι αὕτη δὲν ὑφίστατο πλέον ἐπὶ τῶν χρόνων του.

Ηρὸς βιορρέων βλέπομεν ἐπὶ γλώσσης τινὸς; γῆ; ἐντὸς τοῦ Ἑλλησπόντου τὸ χωρίον Κουμκαλὲ μετὰ ἡμικατετραμμένου ἐλεεινοῦ τοιρωκοῦ φρουρίου διπερ φάίνεται νὰ κείται ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τῆς ὑπὸ τοῦ Ἡροδ-

¹ Στράβων XIII, 601.

² Ἡρόδοτος VII, 43. Σεύλαξ Σελ. 33. Στίγανο; Βοζάντος; Σελ. 577. Μίλες; 18, 5. Πλίνιος V, 33. Θουκυδίδης IV, 52, VIII, 101.

³-4 Ηρόδης ΙΙΙος σελ. 725-727.

⁵ Πλίνιος V, 33.

του! καὶ Στράβωνος² ἀναφερομένης πόλεως Ἀχιλλείου ήτις καὶ αὐτὴν ὑπὸ τοῦ Πλινίου³ μνημονεύεται ὡς πόλις μὴ ὑπάρχουσα ἐπὶ τῇ; ἐποχῆς του. Ὁλίγον τι βιρειότερον κεῖται δύο τύμβοι: ἕξ δὲ οἱ εἰς ἀποδίδεται κατὰ τὴν παράδοσιν ὅλης τῆς ἀρχαιότητος; τῷ Ἀχιλλεῖ, ὁ δ' ἔτερος τῷ Πυκτρόλῳ. Ὁλίγον βορειότερον βλέπει τις ἐπὶ τοῦ ὑψώματος τοῦ ἀρωτηρίου Σιγείου τὸ χωρίον Γενῆ-Σέρ (τουτέστι νέχ πόλις) μετὰ τῶν πολλῶν ἀνεμομύλων του, διπερ κεῖται ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τῆς πολλάκις ὑπὸ τῶν ἀρχαίων κλασικῶν ἀναφερθείστης; καὶ ἡδη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Στράβωνος πλέον μὴ ὑπάρχούσης ἀρχαίας πόλεως Σιγείου, ήτις ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπολέμει πρὸς τὴν γειτονικὴν πόλιν Ἀχιλλείον⁴ καὶ ἡδη τόσον πλουσίκ, ὥστε ἀνήγειρε τῷ βρυσίλετ Ἀντιόχῳ ἐν τῷ ἔσω τῆς ναῷ τῆς Πυκτράδος Ἀθηνᾶς χρυσοῦν ἀνδριάντα αὐτοῦ ἐφ' ἵππου.⁵ Στρέφοντες ἐκεῖθεν τοὺς δρυθαλμούς πρὸς νότον κατὰ τὴν διέθυνσην τῶν πρὸς τὸ Αἴγαστον πέλαχης ὑψωμάτων βλέπομεν εἰς ἀπόστασιν μόλις $\frac{1}{4}$ γερρανικοῦ μιλίου μικρράν τοῦ Σιγείου ἐπὶ τῆς τεχνητῶς ἐπιπεδωθείσης δρεινῆς πεδιάδος τὴν τοποθεσίαν ἀρχαίας ἀγώντου ἡμῶν πόλεως; τῆς δοποίκης πόλεως; λείψανα τειχῶν διατηροῦνται. Ἐν τέταρτον μιλίου ἔτι περχιτέρω πρὸς νότον βλέπομεν πλητύον σφηνοειδοῦς βράχου φέροντο; τὸ δνομα τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τὰ λείψανα μεγάλου ναοῦ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου πιθηνῶς τῇ Δήμητρι καθιερωμένου ὡς καὶ ἐμρχνῆ ἔγγινη ἀρχαίης τινὸς οἰκήσεως; Ἐτὶ περαιτέρω νοτίως ἐμφαίνεται τὸ χωρίον Γενῆ-κιοι ἢ Νεοχώρι πάλιν τὴν τοποθεσίαν ἀρχαίας τινὸς πόλεως ήτις πιθκνῶς εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Πλινίου⁶ ἀναφερόμενον Ορρίδυμ Nea. Εἶται εὐρίσκομεν περχιτέρω νοτίως ἐπὶ τοῦ τεχνητῶς ἔξομαλου. Θέντος ἐπὶ τοῦ βράχου πεδίου ἀνατολικῶν; καὶ βιρείως τοῦ ὑπὸ ἐμοῦ ἀνατκαρέντος τύμβου τοῦ κακλουμένου Βεσίκικης-Τεπέ τὴν τοποθεσίαν προϊστορικῆς τινὸς πόλεως, διπού εὖρον κατὰ τὴν ἀνασκαρήν μου πλεῖστα περιεργα ἀγγεῖα.⁷

'Ἐπὶ τῇ; νοτίου πλευρᾶς τῇ; πεδιάδος βλέπομεν τὸ χωρίον Βουνάρ βρυσι, καὶ διπισθεν τούτου ἐπὶ ἀποτόμῳ ὑψώματος τὰ λείψανα πόλεως τινὸς τῶν μακεδονικῶν χρόνων, ήτις κατὰ περιέργον τρόπον ἔξελήρθη συγέδεν ἀπὸ ἐνδος αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ἀντὶ τῆς διμηρικῆς Τρφάδος, ἀλλ' ἐν τούτοις τώρα φάνεται διτὶ ἐπηγνώρθωταν τεύτην τὴν πλάνην γενικῶς συνεπείχ τῶν ἐν Ἰστορίκης ἀνακαλύψεών μου. Ἐγὼ ἐκλαμβάνω τὴν τοποθεσίαν ὡς τὴν Γέργην. Ἀπέναντι ταύτης ἐπὶ τοῦ βράχου εἰς τὴν ἀνατολι-

1 Ἡρόδοτος V, 94.

2 Στράβων XIII, 600, 601.

3 Πλίνιος V, 33.

4 Μίλας 1, 18, 3. Πλίνιος V, 33. Ἡρόδοτος V, 65, 91. Θουκυδίδης VIII, 101. Στράβων VIII, 595, 603. Πιστολιματος V, 23. Στέφανος Βυζάντιος Σιλ. 577. Ἐκατοντος Σιλ. 208. Σχόλιος Σιλ. 36.

5 Πρᾶλι τὸν συγγεραργή μου Ιλιος Σιλ. 704.

6 Πλίνιος V, 33.

7 Πρᾶλι Ιλιος Σιλ. 710, 711.

κήν πλευράν τοῦ Σκαραδόρου εύρισκεται πάλιν ἡ τοποθεσία προϊστορικῆς τινος πόλεως, τῆς δποίας τὰ τείχη πολλαχοῦ διατηροῦνται.¹ Άλλην προϊστορικὴν οἰκησιν ἀνεκκλύψαμεν διά τοῦ Κύριος Κάλβερτ καὶ ἐγὼ ὅτε ἀνεσκάψαμεν τὸν βορειότερον ἔκειθεν καὶ ἐπὶ τοῦ κτήματός του Βατάκην ἡ Θύμηρις παρὰ τὸν πινακίδιν Θύμηριον κείμενον λόφῳ Χανάτ-Τεπὲ² δυτικά κατὰ μέρια μέρος εἶναι τεγνητός. Επίτης ἔκτείνεται ἀνατολικῶς ἔκειθεν ἡ ἥδη ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἀναφερθεῖσα πόλις Θύμηρικη, ητίς ἔχει ναδι, τινα τοῦ Θυμηρίου Ἀπόλλωνος³ καὶ πρέπει νὰ ἔχει μέχρι τῶν ἐσχάτων χρόνων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος. Επὶ τέλους; ὑπολείπεται νὰ ἀναφέρω τὴν περὶ τὰ 1000 βάθμια βορειότερον ἔκειθεν καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κτήματος κείμενην τοποθεσίαν ἀρχαίας τινὸς οἰκήσεως, ητις ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ Στράβωνος; Τοιάδερα κάρη καὶ ὑπὸ αὐτοῦ ἐκλαμβάνεται κατὰ τὴν θεωρίαν Δημητρίου τοῦ ἀπὸ τῆς Σκέψεως ὡς ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν ὁμορικὴν Τροίαν.⁵

Ἐκτὸς τῶν πέντε προϊστορικῶν πόλεων καὶ τῆς Λυδικῆς πόλεως ὡν τὰ ἑρείπια φεύγονται κάτωθεν τῶν ἑρειπίων τοῦ Ιλίου τῆς κλασικῆς ἐποχῆς ἐπὶ τοῦ Ισσαρίλικ καὶ ἔκτος; τῶν μνημονευθεισῶν τριῶν πόλεων (παρὰ τὸν τύμβον Βεσίκικ Τεπὲ, κατὰ τὴν δεξιὰν ὅχθον τοῦ Σκαραδόρου ἀντικρὺ τοῦ Βουνάρθασι καὶ ἐπὶ τοῦ Χανάτ-Τεπὲ) ὑπῆρχον ποτε ἐν τούτῳ τῷ τριών πεδίῳ, τῷ ἔχοντι μῆκος μὲν μόλις δεκατεσσάρων χιλιομέτρων, πλάτος δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔξ χιλιομέτρων, δύο χωρία καὶ ἔνδεκα ἀκράζουσαι πόλεις, αἵτινες κατὰ μεγάλην πιθανότητα ἦσαν ἀπαστατασθεῖσαι, καὶ ὡν πέντε, τουτέττει τὸ "Ιλιον, τὸ Ὀφρύνειον, τὸ Ροίτειον, ἡ Γέργη καὶ τὸ Σίγειον, ἐκοπτὸν ίδιον νόμιμον." Εὖν λοιπὸν σκεφθῶμεν διτὶ τὰ δύο χωρία καὶ αἱ ἔνδεκα πόλεις; ὑπῆρχον ἐνταῦθα κατὰ τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις καὶ διτὶ ἡ μίχ τῶν τελευταίων εἶχε τούλαχιστον 70000 κατοίκους, τότε θευματίζομεν πῶς ἢτο δυνατόν γε διατηροῦθεν ἐνταῦθα ποτε τόσος πληθυσμὸς, ἀφοῦ τώρα οἱ κάτοικοι τῶν σημερινῶν ἐπτὰ πτωχῶν χωρίων τῆς πεδιάδος μόλις καὶ μετὰ βίξες δύνανται νὰ συντηρήσωσι τὴν ἔλεεινὴν ὑπαρξίαν των. Αἱ ἀρχαῖαι δμῶς πόλεις εἶχον οὐχὶ μόνον ἀφθονίαν τροφίμων, ἀλλ' ἦσαν οὕτω κατωχημέναι καὶ πλούσιαι, ὡστε ἡδύναντο καὶ νὰ πολεμῶσι, πρὸς δὲ, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ ἑρείπια αὐτῶν, νὰ ἐγείρωσι ναοὺς καὶ ἀλλα δημόσια οἰκοδομῆμάτων ἐκ μαρμάρου· μάλιστα τὸ "Ιλιον πρέπει νὰ ὑπῆρχε κακοσμημένον ὑπὸ πλείστων τοιούτων λειπρῶν οἰκοδομημάτων.

Τούτον τὸν πλοῦτον τῶν ἀρχαίων κατοίκων τοῦ τρωίκου πεδίου δὲν δυνάμεθα ἀλλας νὰ ἔξηγήσωμεν ἢ παραδεχμενοι μεγάλην παρ' αὐτοῖς

1 Πρελ. Ιλιος Σελ. 72.

2 Πρελ. Ιλιος Σελ. 782-797.

3 Ιλιάς Ι, 430.

4 Στράβων XIII, 508.

5 Στράβων XIII, 507. Πρελ. Ιλιος Σελ. 122, 201, 213, 215.

δροστηριότητα. Βεβαίως κατειργάζοντο οὗτοι τὰ ἔγγυτα κείμενα ὑπὸ τοῦ Ὄμήρου¹ καὶ Στράβωνος² ἀναρρέμενα μετελλεῖκ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ χαλκοῦ, καὶ ἐγενὲ ἀμριθολίας ἐνεκα τῆς δραστηριότητός των εἶχον κατορθώσει νὰ ἀποδημάσιν ἐντελῶς τὴν νῦν ἐλώδη πεδιάδα τῆς Τρωΐδος καὶ νὰ μεταβέλωσιν αὐτὴν εἰς λαμπρὸν κῆπον. Τὸ δὲ Ἱλιον εἰδικῶς ἔγρεώσται πιθανῶς ὡς τὸ πλειστὸν τὸν πλοῦτόν του εἰς τὸν ἐν αὐτῷ νυδὸν τῆς Ἰλιάδος Παλλάδος Ἀθηνᾶς δότις καθ' ὅλην τὴν κλασικὴν ἀρχικότητα ὑπῆρξε πεφυμισμένος χῶρος πανηγύρεως καὶ ἀφεύκτως εἴλκυτ πολυχρίθμους προς υνητάς.

Καὶ αὐτὸς δὲ Σέρενης καίπερ ὁν βάρβαρος εἶχεν ἀκούτει περὶ τῆς Ιερότητος τούτου τοῦ ναοῦ καὶ ἀνέβη, ὡς διηγεῖται ἡμῖν δὲ Ἡρόδοτος,³ κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ διὸ τῆς πεδιάδος τῷ 480 π. Χ. εἰ; αὐτὸν καὶ ἔμυσικος τῇ θεῷ χιλίων βάσις. "Οτι δὲ τοῦτο τὸ ιερὸν ἔμεινεν ἔτι τόπος πανηγύρεως ἐπὶ τινὰ χρόνον, δτε ἡ πίστις εἰς τὰ Ἑλληνικὰ εἰδῶλα εἶχεν ἥδη ἀπὸ πολλοῦ ἀπαγορευθῆ καὶ εἶχεν ἀποφχειθῆ καταχειροφὴ πάντων τῶν ἔθνικῶν ναῶν,⁴ τοῦτο βλέπομεν ἐξ ἐπιστολῆς τινος τοῦ αὐτοκράτορος Κουλιανοῦ⁵ (361-362 μ. Χ.) δότις ἐπεσκέψθη τὸ Ἱλιον πρὶν γείνη αὐτοκράτωρ ἐν ἔτε: 354 ή 355. Ήδη δὲ προσέρχονται τῷ περιηγητῇ ἐν Βερολίνῳ πάρκυτα δόηγοι, ἵνα δείξωπιν αὐτῷ τὰ ἀξιοπερατήρητα ταίγεται τῆς πρωτευούσης, οὕτω προσεφέρθηται καὶ τῷ Ιουλιανῷ πάρκυτα δόηγοι ἵνα τῷ δεῖξωπι τὰ τοῦ Ἱλίου ἀξιοθέατα" οὗτος δ' ἐξέλεξε μεταξὺ αὐτῶν Πηγάπιόν τινα δότις ἐνδομύχως μὲν εἶχε μείνει πιστὸς λάτρης τῶν ἀρχαίων θεῶν, ἐν φανερῷ δὲ ἡ τοῦ Χριστικνὸς, μάλιστα δὲ ἐνεκκ τοῦ προσποιητοῦ αὐτοῦ ζήλου εἶχε γίνει καὶ Χριστιανὸς ἐπίσκοπος, ἀλλ' οὐδένα ἄλλον σκοπὸν πρὸς τοῦτο εἶγεν η νὰ δυνηθῇ νὰ διαρυλάττῃ καλλίτερον τὸν νυδὸν τῶν θεῶν καὶ ίδίως τὸ ιερὸν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς.

"Ἐπέστρεψε δὲ πόλη τοῦ τύμβου τοῦ Ούγέκ-τεπὲ διὰ τοῦ Γενῆ-χιος καὶ τοῦ Γενῆ-σέρ περὶ τὸ Ἰσσαρλίκ καὶ ἐπειτα διὰ τῆς πόλεως τῶν Δαρδανελλίων εἰς Ἀθήνας. Εἴμασι λίκιν εὐχαριστημένος ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς κοπιώδους μου περιηγήσεως, διότι τώρα ήξεύρω θετικῶς, δτι ἐν τῷ Ἰσσαρλίκ ὑπὸ τὴν 14 μέτρων βάθος ἔχουσαν ἐπισώρευτιν προττερικῶν θρυμμάτων ὑπόκειται καὶ ἔτερον στρῶμα Ἑλληνικῶν θρυμμάτων ἔχον βάθος δύο μέτρων, ἐν δλῃ τῇ Τρωΐδι μεταξὺ τοῦ Ἐλλησπόντου, τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδραμυττίου καὶ τοῦ δρος τῆς Ἱδης οὐδεμία ὑπάρχει τοποθεσία, ητις νὰ ἐμπειρέχῃ προϊστορικὰ ἔρεπτια ἐκτὸς τῆς τοῦ Κουρτουνλεο⁶

¹ Ἰλικ. II 850. 857.

² Στράβων ΧΙΙΙ, 591. 603. 606. 610.

³ Ἡρόδοτος VII 43.

⁴ Δηλαδὴ διὰ τῶν διαταγμάτων κατὰ τὸ Ίπος 324, 326 καὶ 361 μ. Χ.

⁵ Πρεβ. τὴν συγγραφὴν μου Ιππος σιλ. 206-209.

Τεπὲ, δπου ἡ ἐπίχωσις ἔχει ἐν τισι θέσεσι περίου ἐνὸς μέτρου βάθος καὶ δπου δύνανται νὰ ὑπάρχωτι τεμάχιά τινα ἀγγείων προϊστορικῶν. Ἡξεύρω δὲ καὶ τοῦτο ὅτι ἵσως ἔξυπέσει τῆς; "Ἄστου, οἵτις νῦν ἀνασκάπτεται ὑπὸ ἔξυπαν Ἀμερικανῶν λογίων, οὐδὲ" ἀνασκαφὴ ἀρχαιοτήτων τῆς; κλασικῆς ἐποχῆς εἶνε δύναται οὐδὲμοῦ τῆς Τριψάδος ἐκτὸς τῆς Ἀντάνδρου καὶ τῆς Αλεξανδρείας τῆς; Τρψάδος, δπου ἡ ἐπίχωσις ἔχει ἵσως ἐν τισι θέσεσι βάθος τριῶν μέτρων.

Πάσκαι αἱ ἐν ταύτῃ τῇ ἐκβέτει περιλημβανόμεναι σημειώσεις περὶ ὑψῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης; ὑπελογίσθησαν διὰ τῶν βαρομετρικῶν καὶ θερμομετρικῶν μου παρατηρήσεων ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς ἀστρονόμου καὶ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀστεροσκοπείου διδέκτορος Ιουλίου Σμιτ, δττις ἐκκνήσεις καὶ τὸ θερμόμετρόν μου καὶ τῷ δποίῳ ἐκφράζω τὴν θερμοτάτην μου εὑρημασόσύνην. Όμοίως ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας μου τῷ ἐν Ἀθήναις καθηγητῇ Ἐρέστῳ Τσίλλῳ καὶ τῷ κυρίῳ Χάιζε χαρτογράφῳ παρὰ τῷ βασιλικῷ πρωτοσταύρῳ χωρογραφείῳ ἐν Βερολίνῳ, οἵτινες ἔσχον τὴν καλωτύνην δπως χράξεις καὶ τὸν γάρτην τῆς Τρψάδος.

Μετέγρασες Π. Καστρομένου.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΝ ΙΑΚΩΒΟΥ ΜΗΛΟΪΤΗ

"Οτε τὸ θέρος τοῦ 1879 εὑρισκόμεθα ἐν Τ. Βίγγη τῆς Βυρτεμβέργης εὕρωμεν τὸ χερόγραφον τοῦτο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς πόλεως ἐκείνης. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Τυβίγγης σημειωτέον εἶναι πλουτιωτάτη μὲν εἰς βιβλία παλαιά τε καὶ νέα, πτωχοτάτη δὲ εἰς χειρόγραφα, δὸν τὸν κατάλογον διήλθομεν ἀπ' ἀρχῆς ἔως τέλους. Ἐν τῷ περιθωρίῳ τοῦ χειρογράφου ἀναγινώσκεται ἡ ἔντης σημείωσις τοῦ δνομαστοῦ Μαρτίνου Κρουσίου ἐκ Τυβίγγης. «Ταῦτα ἔγραψέ μοι ίδιοχείρως δὲκ Πάτμου κύριος Ἰάκωβος ὁ Μηλοῖτης, ἐν Τυβίγγη τῇ 16 Ἰανουαρίου αφπε', ἀνὴρ ἄριστος καὶ φιλογερμανὸς Μαρτίνῳ τῷ Κρουσίῳ». Ήστε τὸ χειρόγραφον χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1588. Περὶ τοῦ Μηλοίτου οὐδὲν ἄλλο γινώσκομεν ἢ ὅτι ἦτο Πάτμιος. Φαίνεται δὲ θρωπός ἀμαθέστατος κατὰ τὴν εὑρυτάτην τῆς λέξεως σημασίαν ἐκ τῶν ἀνορθογραφιῶν αὐτοῦ. Οὐχ ἡττον ἦτο εὐρυτὴς λίχνι καὶ παρατηρητής ὡς τὸ δδοιπορικόν του δεικνύει. Ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελήφθη καὶ ἐφυλακίσθη τὴν αἰτίαν τῆς φυλακίσεως ἀποιωπᾶ, λέγων μόνον εὔπο τῶν πολλῶν μου ἀμφτιῶν. Δύσκολον δμως νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι διέπραξεν ἔγκλημα, διότι αὐτὸς δ Κρούσιος τὸν ἐτίμικ καὶ τὸν ἔλεγε ἄριστον. Φαίνεται ἐπίσης ὅτι ἔσχε τὴν γνωριμίαν τοῦ δνομαστοῦ γερμανοῦ θεολόγου Νεάνδρου. Περὶ τοῦ Μηλοίτου τέλος εἴπερ τινος ἄλλου δυνάμεθα νὰ